

SAMORASTNIK

(OŠ PREŽIHOVEGA VORANCA RAVNE NA KOROŠKEM)

KRES BESED

Risbi Blaža Mavrela narisali: Sara Budimir (levo) in Nika Budimir (desno), 6. b

(2016/2017)

KAZALO VSEBINE

UVOD	3
STO LET STROJANSKE ŠOLE (1907–2007)	4
SPOMINI	10
STROJNA	35
BLAŽ MAVREL, KOROŠKI BUKOVNIK SREDI GOZDNIH SAMOT	42
IZ RAZISKOVALNE NALOGE NERAZISKANA STROJNA.....	47
POGOVORI IN PRIPOVEDI	52
UČENCI O MAVRELU, STROJNI IN STROJANCIH.....	59
RAZVEDRILO	73

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Naslovnici knjig našega upokojenega učitelja Alojza Pristavnika.</i>	4
<i>Slika 2: Fotografija POŠ na Strojni (iz arhiva učiteljice Marije Mirnik).</i>	12
<i>Slika 3: Učenci šole na Strojni (december 1996).</i>	16
<i>Slika 4: Janeževa kmetija (december 1996).</i>	17
<i>Slika 5: Šola na Strojni.</i>	18
<i>Slika 6: Učenci podružnične osnovne šole Strojna.</i>	19
<i>Slika 7: Obisk učencev podružnične OŠ Šentanel.</i>	19
<i>Slika 8: Fotografija z gospodom ravnateljem (foto Ocepek).</i>	20
<i>Slika 9: Igra Žogica Nogica.</i>	21
<i>Slika 10: Igralci igre Žogica Nogica.</i>	21
<i>Slika 11: Miklavžev vlak.</i>	22
<i>Slika 12: Božiček.</i>	22
<i>Slika 13: Praznovanje novega leta.</i>	22
<i>Slika 14: Konec šolskega leta.</i>	22
<i>Slika 15: 100. obletnica rojstva Blaža Mavrela.</i>	23
<i>Slika 16: Igrica za materinski dan.</i>	23
<i>Slika 17: Ekскурzija v Mozirski gaj.</i>	24
<i>Slika 18: Zaključek šolskega leta na Ledinah.</i>	24
<i>Slika 19: Božič.</i>	24
<i>Slika 20: Ogled mežiškega rudnika.</i>	24
<i>Slika 21: Folklorna skupina.</i>	25
<i>Slika 22: Folklorni nastop.</i>	25
<i>Slika 23: Po strojanskih gozdovih.</i>	26
<i>Slika 24: Kralj Matjaž.</i>	26
<i>Slika 25: Igra na šolskem igrišču.</i>	26
<i>Slika 26: Druženje s starši.</i>	27
<i>Slika 27: Jaz in moja družina (Tilen Volker).</i>	27
<i>Slika 28: Nekdanji učenci šole na Strojni (Primož Volker).</i>	33
<i>Slika 29: Nekdanji učenci obeh šol (Primož Volker).</i>	33
<i>Slika 30: Karta Strojne (foto: Mojca Hancman, 9. a).</i>	35
<i>Slika 31: Zemljevid poti od Raven do Strojne.</i>	36
<i>Slika 32: Kmečka zadruga na Ravnah na Koroškem.</i>	36
<i>Slika 33: Kapelica nad gostilno Brigita.</i>	37
<i>Slika 34: Pekarna kruha (Štavdekar).</i>	37

<i>Slika 35: Kmetija mojih starih staršev.</i>	37
<i>Slika 36: Današnja podoba šole na Strojni.</i>	38
<i>Slika 37: Cerkev na Strojni.</i>	38
<i>Slika 38: Razgled.</i>	38
<i>Slika 39: Pogled na Peco (foto: Mojca Hancman, 9. a).</i>	39
<i>Slika 40: Pogled na šolo in cerkev 1 (foto: Mojca Hancman, 9. a).</i>	40
<i>Slika 41: Pogled na šolo in cerkev 2 (foto: Mojca Hancman, 9. a).</i>	40
<i>Slika 42: Pomladni travniki v strminah Strojne (foto: Matej Čebul, 9. a).</i>	41
<i>Slika 43: Naslovnice revij (z internetne strani).</i>	43
<i>Slika 44: Grob Blaža Mavrela (foto: Mojca Hancman, 9. a).</i>	44
<i>Slika 45: Šola in cerkev (foto: Mojca Hancman, 9. a).</i>	45
<i>Slika 46: Blaž Mavrel (Neja Kert, 6. b).</i>	46
<i>Slika 47: Hlev na kmetiji Kobovc, na strehi sončne celice.</i>	55
<i>Slika 48: Nova hiša pri Kobovcu.</i>	55
<i>Slika 49: Stara kašča, pokrita s škodlami.</i>	55
<i>Slika 50: Kašča, prekrita s sodobno kritino.</i>	56
<i>Slika 51: Kašča in gospodarsko poslopje.</i>	56
<i>Slika 52: Strojanska cerkev sv. Urha.</i>	57
<i>Slika 53: Strojanska cerkev in del obnovljenega poslopja nekdanje osnovne šole.</i>	57
<i>Slika 54: Doprsni kip Blaža Mavrela, delo kiparja Andreja Grošlja (iz arhiva učiteljice Marije Mirnik).</i>	59
<i>Slika 55: Blažev dom na Strojni 33 (iz arhiva učiteljice Marije Mirnik).</i>	60
<i>Slika 56: Obnovljena šola na Strojni (foto: Mojca Hancman, 9. a).</i>	61
<i>Slika 57: Cerkev na Strojni (foto: Matej Čebul, 9. a).</i>	62
<i>Slika 58: Hlev (foto: Matej Čebul, 9. a).</i>	64
<i>Slika 59: Kmetija Utek (foto: Matej Čebul, 9. a).</i>	66
<i>Slika 60: Kmetija Šopek (foto: Matej Čebulj, 9. a).</i>	67
<i>Slika 61: Kmetija Janež (foto: Matej Čebul, 9. a).</i>	68
<i>Slika 62: Razgled na Strojni.</i>	68
<i>Slika 63: Strojanski otroci (Aljaž Krivograd, 5. b).</i>	69
<i>Slika 64: Pri Požegovih.</i>	70
<i>Slika 65: Domače viže še danes povezujejo različne generacije (iz arhiva Mateja Petka, 5. b).</i>	71
<i>Slika 66: Sankanje (iz družinskega arhiva Vida Ranca, 7. b).</i>	72
<i>Slika 67: Sankaške tekme.</i>	72
<i>Slika 68: Blaž Mavrel (splet).</i>	74

UVOD

Na Koroškem, natančneje v Občini Ravne na Koroškem, že 4. leto poteka *FESTIVAL SOLZIC* (na pobudo ge. Renate Picej), ki je vsako leto v mesecu maju. Tokrat je tematika čezmejnega projekta vezana na bukovništvo in so dnevi dejavnosti osredotočeni na Strojno, Strojance in koroškega Krjavlja Blaža Mavrela.

Ker letos mineva 10 let, odkar so se zaprla vrata naše podružnične osnovne šole na Strojni (31. 8. 2007), s svojim sodelovanjem obeležujemo spomin na dolgoletno tradicijo šolstva v vasici. Kot je bil samorastnik bukovnik Blaž Mavrel, smo na nek način v pisanju samorastniki vsi, ki smo ustvarjali za Samorastnik, ki ga naslavljamo *KRES BESED*.

Predstavljamo vam Strojno (lego vasi) in Strojance – kje in kako živijo oz. so živeli, kaj počno, kaj so o njih pisali, kako je bilo v/na vasi, ko so imeli še svojo šolo, objavljamo spomine na te lepe čase (spominjajo se učiteljice, ki so tam učile, učenci, sorodniki, vaščani). Učenci so v zvezi s podeželjem in lepotami Strojne ustvarjali svoj ritem in rimo.

Živa beseda se ohranja skozi izročilo pripovedi, zato objavljamo del raziskovalne naloge iz leta 2003, v kateri so zbrane folklorne zgodbe, povezane z življenjem in delom domačinov, ter anekdote, vezane na koroškega bukovnika Pvožla.

Za popestritev besedil so učenci in učenke fotografirali in risali, nekaj ilustrativnega gradiva pa je vzetega iz raziskovalne naloge strojanskih učencev in učiteljice Marije Mirnik iz leta 1996.

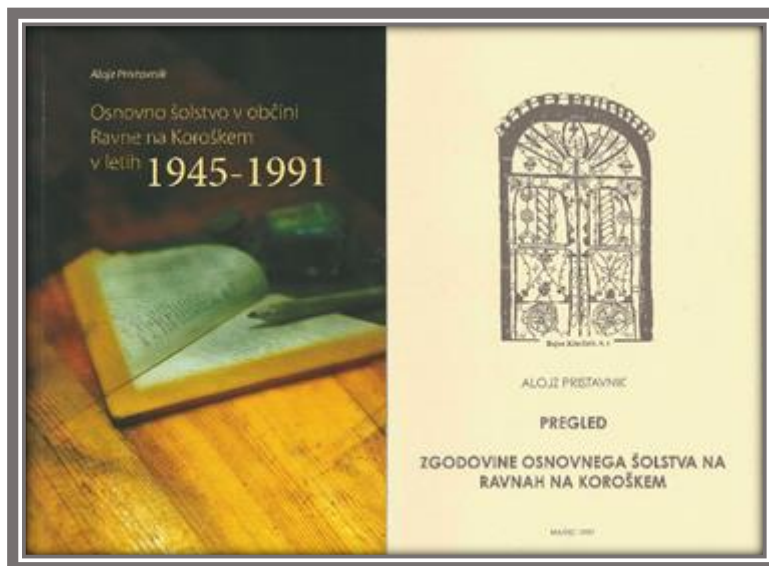
Na koncu so za razvedrilo poskrbeli sedmarji iz b-oddelka. Preizkusite se, koliko ste se ob listanju in branju naših zbranih besedil naučili o bukovniku Blažu Mavrelu, njegovi Strojni in Strojancih.

*Vanja Benko, prof., mentorica šolskega glasila Samorastnik
in izbirnega predmeta Šolsko novinarstvo
na OŠ Prežihovega Voranca na Ravnah na Koroškem*

STO LET STROJANSKE ŠOLE (1907–2007)

V poglavju predstavljamo 100 let šolstva na Strojni (1907–2007). Podatke smo črpali in povzeli iz knjig našega upokojenega učitelja Alojza Pristavnika in iz šolske kronike, ki jo hrani Pokrajinski arhiv v Mariboru. Izpostavljamo dogodke in podatke, za katere menimo, da jih je potrebno omeniti.

Slika 1: Naslovnici knjig našega upokojenega učitelja Alojza Pristavnika.

3. novembra 1907, ko so šolo na Strojni odprli, je bila to slovensko-nemška enorazrednica, čeprav je takrat živelo na Strojni 256 Slovencev in le dva Nemca. Slovenščina je bila po želji staršev samo učni predmet.

Ko je Avstro-Ogrska po prvi svetovni vojni razpadla, so se naši predniki končno rešili tisočletne nemške raznarodovalne politike in so zaživeli v novi državi Kraljevini SHS, v kateri je postala slovenščina uradni jezik.

Leta 1920, po koroškem plebiscitu, je strojanska šola postala dvorazrednica s kombiniranim poukom. Do leta 1937 je bila podružnica šole sv. Danijela v Šentanelu, nato je delovala kot samostojna šola.

Med nemško okupacijo, v času druge svetovne vojne, pouka v njej ni bilo.

Po osvoboditvi, leta 1945, se je pouk začel z zamudo. Šolska vrata so se odprla šele 1. aprila 1946. leta. Učencev, ki so bili stari od sedem do petnajst let, je bilo 39. Razdeljeni so bili v dva razreda s kombiniranim dopoldanskim poukom. V predmetniku je bil kot neobvezen predmet tudi verouk. Šolska kronika, ki jo je začel pisati učitelj Slavko Kukovec, nam izpričuje dokaj pestro dogajanje v sami šoli in njeno povezovanje z domačini in drugimi, ki so sodelovali z njo na različne načine.

Navedla bom nekaj drobcev in zanimivosti o stoletnem življenju strojanske šole, in sicer od njenega začetka do njenega zaprtja.

Učenci so bili v novi državi množično vključeni v pionirsko in mladinsko organizacijo ter podmladek *Rdečega križa*. Tradicija so postale vsakoletne proslave ob državnih praznikih,

kresovanja, nastopi ob dnevu mladosti in dnevu žena, sodelovanje pri Titovi štafeti in kurirčkovi torbici, razstave izdelkov ob zaključku šolskega leta, praznična obdarovanja ob

novoletni jelki, druženje in sodelovanje z mladinci s Strojne in jugoslovanskimi vojaki iz bližnje stražarnice. Pozimi so organizirali sankške tekme, kasneje so prirejali smučarska tekmovanja. Šolski vsakdan so večkrat popestrili z druženjem z učenci iz OŠ Guštanj, Libelič in z Zelenbrega, kasneje tudi Javorja. Obiskali so jih otroci iz ravenskega vrtca in odigrali lutkovno igrice. Jeseni so pomagali kmetom pri pobiranju sadja, spravilu kurjave. Pionirji so zbirali sredstva za Malgajev spomenik in so se udeležili njegovega odkritja. Večkrat so na šoli gostili pevski zbor *Vres* in kasneje *Šentanelške pavre*, gledališke skupine, predavanja z diapozitivi, organiziran je bil tudi kuharski tečaj. Pozabljena niso bila niti pustovanja, ko so našemljeni šolarji odšli od hiše do hiše in razveseljevali domačine. Tako je bila šola kraj, ki je ves čas povezovala Strojance.

Skozi vsa desetletja delovanja šole so se učenci vključevali v različne krožke (šahovski, strelski, debatni, pravljичni, dramski, recitacijski, obrambni, lutkovni, kolesarski, vrtnarsko-cvetličarski). To je bilo odvisno od tega, ali je poučeval učitelj ali učiteljica. Ko so v 80. letih kupili statve, so se učili tkati, na šolskem vrtu so gojili zelenjavo in cvetje, nekajkrat so v sodelovanju z gozdarji pogozdovali. Ti so kasneje pomagali pri izvedbi naravoslovnih dni. Družili so se tudi z lovci.

Ob zaključku šolskega leta so se učenci z učitelji odpravili na zaslužene končne izlete v kraje ožje in širše domovine: v Maribor, Zagreb, Reko, Postojno, sotesko Vintgar, Vrbo, na Bled, v Ljubljano, Celje, Kumrovec, Ptuj, Vrhniko, Šempeter v Savinjski dolini. Ogleдали so si Volčji Potok, Logarsko dolino, letališče Brnik, partizansko bolnišnico Franja, dvorec Trakoščan, se peljali z vzpenjačo na Pohorje ... Se je pa tudi zgodilo, da so otroci zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ostali brez zaključnega izleta.

Pouk je potekal v dveh izmenah. Do leta 1953 je poučeval le en učitelj. Zaradi celodnevne dela ob četrtkih ni bilo pouka. V šolskem letu 1953/1954 je začel veljati odlok o obvezni osemletki. Tako je strojanska šola postala osemrazredna in odslej sta bila zaposlena dva učitelja, kasneje trije. V tem šolskem letu je bil izvoljen šolski odbor, ki se je redno sestajal vsa naslednja leta. Mlečne kuhinje so se otroci zelo razveselili, posebej radi so imeli kakav. Učenci so prinašali za potrebe šolske malice v šolo največkrat sadje in krompir. Za prehrano šolarjev je skrbela gospa Helena Sekalo – Lenčka, ki je poskrbela tudi za čistočo, večkrat pa je kaj sešila za potrebe nastopajočih.

V letih po vojni so starši reševali pomanjkanje delovne sile na kmetijah pogosto tako, da v času pomembnih opravil otrok niso pošiljali k pouku. Učitelji so nekajkrat v kroniki omenjali ta problem, saj so menili, da je posledično zato nižji tudi učni uspeh. Šolski obisk je bil takrat v povprečju 85 %.

V letih 1952–1954 so pri obnovi stare šole pomagali tudi učenci. Še vedno so bili brez elektrike. Z izkupičkom od uprizoritev iger *Rdeča kapica*, *Jurček in trije razbojniki* ter *Čudež v puštinji* so šolski oder uredili s kulisami. V kasnejših letih so zaigrali še nekaj iger, med njimi so bile *Veriga*, *Divji lovec* in *Planinska roža*. Pionirska knjižnica, ki jo je vodila učenka, je bila odprta ob sobotah.

Na splošno so bili učenci zdravi, a se je zgodilo, da so zaradi ošpic morali za nekaj dni prekiniti pouk, saj je zbolela večina učencev. Tudi epidemija gripe je za teden dni izpraznila šolske klopi.

Velik dogodek se je zgodil jeseni 1958, saj je elektrifikacija končno dosegla Strojno in so pospravili petrolejke. Čez štiri leta so dobili še vodovod.

Po uvedbi osemletke so imeli na šoli dva pevski zbora. Šolskega leta 1961/1962 se bodo številni bivši učenci strojanske šole spomnili po novoletnem darilu. Zveza prijateljev mladine je dala denar in so kupili gramofon z nekaj ploščami. Novost v tem letu je bil še televizor. Pri obdarovanju otrok ob novem letu je redno pomagal sindikat ravske železarne. 1. januarja 1962 je šola izgubila samostojnost. Postala je podružnica OŠ II Ravne na Koroškem (OŠ Ivana Ditingerja), ki se je štiri leta kasneje združila z OŠ I Ravne na Koroškem. Skupna šola se je leta 1967 preimenovala v OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem.

V letu 1963/1964 so staro pohištvo zamenjali z novim. To je popestrilo šolski prostor. Čez tri leta so učenci prvič tekmovali za Cicibanovo in Prežihovo bralno značko. Na obisk v šolo je pogosto prihajal koroški bukovnik Blaž Mavrel, od katerega so se poslovili leta 1977. Gostili so tudi slikarja Franca Boštjana in novinarje RTV Ljubljana – ti so posneli oddajo o življenju v tej hribovski šoli. Deset let kasneje, maja 1987, je *Radio Maribor* javno predvajal kmetijsko oddajo in v njej predstavil tudi strojansko šolo.

V šolskem letu 1974/75 sta učiteljici opozorili na težke pogoje dela v zimskih mesecih, ker so imeli težave z ogrevanjem. Vrstile so se želje po izgradnji nove šole.

Čez štiri leta je šola dobila nov inventar. 25. decembra 1979 je v šoli prvič zazvonil telefon. Učiteljica je pričela poučevati tudi otroke v mali šoli. Učenci so sodelovali pri snemanju filma *Boj na požiralniku*, kar je bilo za Strojance veliko priznanje.

Od 1945 do 1980 se je na šoli izmenjalo kar trideset učiteljev.

Velik dan za učence, učitelje in prebivalce Strojne je bil 8. november 1981. Slavnostno so odprli vrata novega šolskega poslopja in odslej je pouk potekal samo v dopoldanskem času.

Poleti 1982 je dr. Marija Makarovič na šoli predstavila knjigo *Strojna in Strojanci*.

Ravska študijska knjižnica je odprla oddelek potujoče knjižnice.

Učenci višje stopnje so velikokrat sodelovali pri predstavitvi poskusov iz fizike in kemije na matični šoli, devet učencev pa je bilo en teden prisotnih tudi pri pouku. Tekmovali so v znanju iz *Vesele šole*, *Računanje je igra* in *Vesele šiškarijade* za učence od 1. do 3. razreda, sodelovali so na tekmovanjih iz splošnega ljudskega odpora in na tekmovanjih na temo *Kako preprečujemo požare*. Prejeli so nagrade za spise, ki so jih pošiljali na natečaje *Društva invalidov* in *Gasilske zveze*.

Petošolcem iz obeh ravskejških osnovnih šol je strojanska šola sigurno ostala posebej v lepem spominu, saj jim je nudila bivanje v času zimske šole v naravi v šolskem letu 1983/84.

2. septembra 1985 se je prvič zgodilo, da na strojanski šoli ni bilo prvošolčka. Število učencev je ves čas upadalo. V šolskem letu 1949/50 jih je bilo 49, čez deset let je šolo obiskovalo 31 otrok, septembra 1973 je v šolsko klop sedlo 28 otrok, nato je bilo njihovo število ves čas nekaj nad 20. V zadnjih letih pred osamosvojitvijo Slovenije se je število še naprej zmanjševalo. V šolskem letu 1990/91 jih je bilo le še 15. Zanimiv je podatek, da se je učni uspeh izboljševal: v začetku petdesetih let je bil 67,44 %, v sedemdesetih je bil že 100 %. Prisotnost učencev pri pouku je dosegla 96 %.

Po odcepitvi Slovenije od Jugoslavije leta 1991 sta bili ukinjeni pionirska in mladinska organizacija, učni načrti so se spremenili, s sten so sneli Titove slike. Novost glede prireditve je bil materinski dan, nekatere stare državne praznike so zamenjali novi. Vsa naslednja leta so učenci za matere izdelovali darilca in čestitke. Tega leta so učiteljice v šolsko kroniko zapisale, da se širijo govornice o ukinitvi višje stopnje. Učenci so se z učiteljicami pridružili

vrstnikom iz matične šole na končnih ekskurzijah po Gorenjski, v Mariboru, Velenju, Heleni nad Črno na Koroškem, leta 1995 so bili na izletu v Benetkah, San Marinu in zabaviščnem parku Mirabilandija.

V šolskem letu 1991/92 so bila uvedena tri ocenjevalna obdobja in preverjanje znanja osmošolcev, katerega rezultati so se upoštevali pri vpisu v srednjo šolo. OŠ Prežihovega Voranca je dobila novega ravnatelja, g. Stanislava Osojnika.

V naslednjih desetih letih se je na šoli zvrstilo veliko odmevnih dogodkov, predstav (KUD Holmec s predstavo *Past*, dramska skupina iz Trboj, kulturno društvo Strojna, preimenovano v Kulturno društvo Blaža Mavrela iz Strojne, sami so zaigrali v številnih igrinah ob novoletni jelki, materinskem dnevu ali na zaključni prireditvi: *Žogica Nogica*, ki so si jo lahko ogledali tudi Ravenčani na lokalnem programu kabelske televizije, *Zrcalce*, *Muca Copatarica*, *Mala in velika luna*, *Vrtnica na gredi*, *Koncert za mamo*, *Veliki paket*, *Nebesno gledališče*). Sami so izdelovali kulise, rekvizite, lutke. Za trud so bili vedno poplačani z ogromnim aplavzom. Ob 100. obletnici rojstva Prežihovega Voranca so se lotili raziskovalne naloge.

Česa so se strojanski osnovnošolci razveselili? Nad čim so bili navdušeni? Kaj jim je ostalo za vedno v spominu?

Ogledali so si kinopredstave (*Casper*, *Willy*, *Dr. Dolittle*, *Pozabljeni zaklad*), gledališke igre, tudi v izvedbi učencev matične šole: *Pepelka*, *Svinjski pastir*, *Kresniček*, *Sadna opera*, *Praznovanje brez petard*, *Snežna kraljica*, *Tolstojeve povestice*, *Graščakov služabnik ...* Poseben dogodek je bil prenos v živo, sobotne oddaje *Ragla* Radia Slovenije, v kateri so predstavili šolo in Strojno. Polni lepih spominov, doživetij in novih prijateljstev so se vrnili s srečanja Prežihovih šol v Mariboru. Obiskali so CUDV Črna na Koroškem, ogledali so si hidrometeorološko postajo v Šmartnem pri Slovenj Gradcu in radijsko postajo v Slovenj Gradcu, zbirke v Delavskem muzeju na Ravnah, občudovali snežne gradove v Podpeci. V dar so dobili petdeset knjig g. Franca Kamnika, komplet petdesetih iger pa kot nagrado za sodelovanje na natečaju *Jaz, otrok v prometu*. Pravi izziv za tri učence je bil nastop na karaokah skupaj z vrstniki iz matične šole, 22. 12. 1994. Istega leta so strojanski osnovnošolci izvedli program na srečanju *Podružnica podružnicam*, začeli so z vajami starih koroških plesov, si ogledali vaje prevaljskih gasilcev, na katerih je bil spust po toboganu z vrha stanovanjskega bloka pravi preizkus poguma. Na vožnji z Miklavževim vlakom od Prevalj do Dravograda so bili deležni obdaritve. Ogromno zapadlega snega jim je omogočilo, da so naredili iglu. Zabavno je bilo na koncertu Irene Verčkovnik v telovadnici na ravenski šoli. To šolsko leto sta petošolca hodila k pouku v matično šolo, saj so že prejšnje leto potekala dogovarjanja o postopni ukinitvi predmetne stopnje. Na strojanski šoli je takrat bilo 13 učencev.

V šolskem letu 1995/96 je za šolske klopi sedlo 10 otrok. Peto- in šestošolci so se vozili k pouku na matično šolo. Novost je bilo opisno ocenjevanje, šola je dobila računalnik in tiskalnik, vsi so bili po toliko letih družbeno koristnega dela (spravljanja premoga v kurilnico) veseli novega čistejšega načina ogrevanja – kurilnega olja. Zima je to leto pokazala zobe. Strojanci so bili odrezani od sveta. Zaključek leta je bila valeta v ravenski *Nami*, CŠOD Ajda je organiziral piknik ob Dravi, na katerega je povabil tudi strojanske osnovnošolce. Slovo od tega šolskega leta je bilo dokončno slovo od predmetne stopnje.

V zadnjih desetih letih je bilo število učencev precej manjše. K pouku jih je prihajalo od 6 do 8. V šolskem letu 1996/97 so obeležiti 100. obletnico rojstva Blaža Mavrela z obsežno raziskovalno nalogo o njegovem življenju in delu. Tega leta je minilo tudi dvajset let od

njegove smrti. Na prireditvi, na kateri je sodeloval g. Mitja Šipek, so uprizorili Mavrelovo igro *Zimski večer*. Dopisnica Večera, Zlatka Strgar, je napisala članek o raziskovalni nalogi in prireditvi. Na ogled programa *Odprimo vrata*, ki je bil uvod v svečano otvoritev prizidka matične šole, so prišli tudi strojanski otroci in se veselili skupaj z ravenskimi učenci in učitelji

razredne stopnje. S pomočjo učitelja Alojza Pristavnika iz matične šole so pripravili razstavo kamnin, računalniški krožek je izdal časopis *Strojanček*. Februarja 1998 je zaradi bolezni manjkalo veliko otrok, zato je pouk štirinajst dni potekal le dve šolski uri na dan. Učiteljica Marija Mirnik se je po več kot desetih letih poučevanja in življenja na strojanski šoli poslovila in začela poučevati na matični šoli.

In kaj je še popestrilo šolski vsakdan v naslednjih nekaj letih?

Izrezovali so buče za noč čarovnic. Posebno doživetje je bil vedno odhod v dolino. Ob ogledu pekarnice v nekdanji *Nami* so jih pogostili s še toplimi žemljicami, prisluhnili so pesmim na koncertu ravenske pihalne godbe na matični šoli, tekmovali v različnih disciplinah na športnem dnevu na stadionu in dosegli dobre rezultate. Peljali so se na Muto na ogled drevesnice *Omorika*. Na pragu novega tisočletja je v šolske klopi prvič sedlo pet mladih radovednežev, ki so obiskovali »po novem« 1. razred devetletke. Leta 2001 so se skupaj z drugimi učenci šole udeležili pustne povorke na Čečovju, si ogledali predstave lutkovnega abonmaja, spoznali delo reševalcev in radovedno spraševali policaje o njihovem delu. Poseben vtis je na njih pustil ogled zapora in »marice«. V naslednjem letu so uživali na koncertu popularne skupine *Foxy Teens*. Plavalni tečaji, smučanje na Rimskem vrelcu, šola v naravi v Strunjanu, planinska šola v Kranjski Gori in obisk Kekčeve dežele so učencem pomenili prijetno prekinitev šolskega vsakdana in so v njihova življenja prinesli ogromno znanja ter novih izkušenj.

V šolskem letu 2001/02 je na šoli poučeval po dolgem času samo en učitelj. Posebej fantje so se nadvse razveselili novih golov in mrež na zunanjem igrišču. Tega leta se je upokojila ga. Lenčka. V kroniko je učitelj Ožbalt Zmagaj zapisal: »Brez nje šola na Strojni gotovo ne bo ista. Hvala, Lenčka, hvala za vse.« Naslednje leto je na šolo prihajala poleg učiteljice tudi specialna pedagoginja. V mesecu februarju so razsajale vodene koze in od desetih učencev so bili prisotni pri pouku le trije.

Angleščine v 4. razredu so se začeli učiti učenci s prvim šolskim dnevom leta 2003. Enkrat tedensko je prihajala učiteljica iz matične šole. V tem letu so šolo obiskali ravnatelji koroških šol.

Zadnja štiri leta delovanja strojanske šole je zaznamovalo nekaj zanimivih, poučnih in razveseljivih dogodkov. Prijazni upokojeanci s Prevalj so se jim predstavili z gledališko igro, ogledali so si lutkovni predstavi *Rdeča kapica* in *Kozliček Meketajček*, v kinu so uživali ob ogledu risanege filma *Mišek Stuart*. Organizirali so novoletni ples s tombolo in imeli kostanjev piknik, s starši so se odpravili čolnarit po Dravi, preizkusili so svoje spretnosti varne vožnje na poligonu na igrišču ob matični šoli, ob obisku pošte so spoznali delo poštnih uslužbencev. Izlet v Planico in ogled smučarskih poletov na velikanki je bilo prav posebno doživetje. Zadnji športni dan so strojanski osnovnošolci preživeli v ravenskem letnem bazenu. Marca 2005 je bila cesta do šole zaradi snega, dežja in blata skoraj neprevozna. Podobno je bilo tudi prejšnje in naslednje leto, saj so morali prestaviti proslavo ob materinskem dnevu na začetek aprila. 18. decembra 2006 sta na šolo prišla ravnatelj Stanislav Osojnik in župan Tomaž Rožen. Zgodilo se je pravo majhno slavlje, saj sta odprla javno e-točko z brezžičnim dostopom do svetovnega spleta. Šolarji so se nadvse razveselili dveh računalnikov. Dobila ju je tudi vaška skupnost, ki je imela vsa leta svoj prostor v šoli. Besede, ki jih je pet mesecev kasneje, maja 2007, napisal učitelj v šolsko kroniko, pa pričajo o veliki zaskrbljenosti: »Manj veseli so roditeljski sestanki

z gospodom ravnateljem. Zaradi upada števila otrok nam grozi z zaprtjem podružnične OŠ Strojna.« Leta 2003 je bilo na šoli 12 učencev, leta 2006 jih je bilo le še 5. Ti so bili zadnji osnovnošolci, ki so zaznamovali šolski utrip. Po stotih letih je OŠ Strojna avgusta 2007 zaprla svoja vrata. V vseh teh letih je dajala znanje in vrednote mladim, hkrati pa je povezovala Strojance in z njimi sodelovala ob dogodkih, ki so bili pomembni za vse.

Namen našega pisanja niso bila imenovanja vseh, ki so poučevali na strojanski šoli, a kljub temu želimo omeniti nekatere. Prvi znan učitelj na strojanski šoli leta 1946 je bil Jožef Lodrant, prostovoljec, absolvent učiteljskega tečaja. Kroniko je začel pisati istega leta prav tako absolvent učiteljskega tečaja Slavko Kukovec. Učitelji so se pogosto menjavali. Najdalj časa, kar dvanajst let, je na šoli vztrajala učiteljica Marija Mirnik in leto manj Anemari Pejovič. Zadnji učitelj, ki je pisal šolsko kroniko na prav poseben način, iz katerega veje velika ljubezen do otrok in poučevanja, je bil Ožbalt Zmagaj. Prepričani smo, da imamo vsi, ki smo delali na strojanski šoli, in vsi, ki so jo obiskovali kot učenci, starši ali sodelujoči na številnih prireditvah in pomembnih dogodkih, nanjo lepe spomine.

Spomini so še kako živi. Tudi sama sem delček svojega službovanja pred petindvajsetimi leti opravljala na tej hribovski šoli. Rada se spomnim Strojne, ki se je v zgodnjih jutranjih urah kopala v soncu, in zamegljene doline pod njo, srn, ki so se pasle na travniku nad cesto in jih je zmotil hrup avtomobila, ter fičko, ki se je skrival pod novo zapadlim dopoldanskim snegom in sem se po tihem vprašala: »Kako pa bom prišla v dolino?« Da, službovanje na podružnični šoli je bilo res nekaj posebnega.

Marjeta Petrovič, učiteljica

Viri

- *Šolska kronika OŠ Strojna* (1991/1992–2006/2007). Pokrajinski arhiv Maribor.

Literatura

- Alojz Pristavnik, 1997: *Pregled zgodovine šolstva na Ravnah na Koroškem*. Ravne na Koroškem: OŠ Prežihovega Voranca. 17–19.
- Alojz Pristavnik, 2006: *Osnovno šolstvo v občini Ravne na Koroškem v letih 1945–1991*. Slovenj Gradec: Koroški pokrajinski muzej. 176–234.

SPOMINI

Na podružnični osnovni šoli Strojna sem pričela z delom 1966. leta. Ravno takrat je bila otvoritev nove centralne šole OŠ Prežihovega Voranca na Ravnah.

Končala sem učiteljsiše. Stara sem bila komaj dvajset let. Takrat na Strojno ni bilo ceste, ampak samo kolovoz. Peljati sem se morala z avtobusom po Strojnski reki do zadnje postaje pri Štavdekarju. Nato sem morala pot nadaljevati peš. Najprej po strmi gozdni pešpoti do prve kmetije. Mimo kmetije sem šla po travniku do gozda, od tu zopet po strmem travniku do druge kmetije. Na koncu zopet po strmi gozdni poti do šole. Moja pešpot je trajala dve uri. Kadar je bila učiteljska konferenca, sva s sodelavko Anemari morali iti na centralno šolo Prežihovega Voranca. Vračali sva se pozno ponoči, ker sva zjutraj morali zopet učiti. Danes mladi take službe gotovo ne bi sprejeli.

Prva tri leta sem učila v kombiniranem oddelku od 1. do 3. razreda. Po treh letih sem prevzela poučevanje višje skupine, kjer so bili učenci od 4. do 8. razreda. Poučevati sem morala vse predmete.

Šola je bila stara in mrzla. Novo stavbo so zgradili dosti pozneje. Stanovala sem v majhni sobi na podstrešju. Nisem imela ne televizije ne telefona. Vsak dan sem brala knjige pozno v noč. Prebrala sem vse, ki jih je premogla knjižnica.

Pouk je potekal od ponedeljka do sobote. Prosti smo bili samo ob nedeljah. Ob sobotah po pouku sem odšla na Ravne k mami. Čez teden sem ostala na Strojni, ker ni bilo prevoza. Domov sem šla, da sem si zagotovila prehrano za ves naslednji teden. Vse sem morala nositi po poti na Strojno peš. Po navadi mi je ob petkih že zmanjkalo hrane. Takrat sem si za potešitev lakote oprazila čebulo in jo pojedla s kruhom, saj na Strojni ni bilo trgovine, pri kmetih pa tudi ni bilo mogoče kaj kupiti, ker so pridelali komaj zase.

Končno so cesto iz smeri Prevalj na Strojno pričeli graditi, ker so začeli z gradnjo nove karavle. Vendar se domačini po njej niso vozili, saj nihče ni imel avtomobila. Spominjam se, kako me je enkrat bolel zob, da nisem mogla učiti. S Strojne me je k zobozdravniku odpeljal gradbeni mojster. Vožnja je bila taka, kot bi se vozil po hribih in dolinah, ker še ni bila dokončana.

Na Strojni sem preživela osem let, a nimam preveč lepih spominov, ker sem v tem času preživela veliko hudega. Nikoli ne bom pozabila velikanskih snežnih zametov. Z volom, ki je vlekel hlod, so morali kmetje narediti prehodno pešpot, da sem lahko prišla do šole. Na pomoč so mi priskočili, ko so videli, kako se mučim po globokem snegu.

Ivanka Vukolić, upokojena učiteljica

MOJA PRVA DELOVNA LETA NA PODRUŽNIČNI ŠOLI NA STROJNI – PRIJETNA IN Z LEPIMI SPOMINI

Kot mlada, sveže diplomirana, učiteljica sem na šolo na Strojni prvič prišla 1. oktobra 1979. Nadvse prijazno me je sprejela sodelavka Milka Kerbler, ki je poučevala učence razredne stopnje. Jaz sem »prevzela« predmetno stopnjo. Dvaindvajset je bilo učencev na šoli, dvanajst v oddelku petega, šestega, sedmega in osmega ter deset v oddelku prvega, drugega, tretjega in četrtega razreda. Šola – stara stavba z dobro dušo, kot sem kar kmalu ugotovila. Ena učilnica, ena kuhinja s kuharico, snažilko in kurjačico Jožico v eni osebi, dve učiteljici in eno stanovanje z eno sobo spodaj in eno na podstrešju ter dobrim starim gašperčkom v kuhinji.

Začetek ni bil lahek, saj na Pedagoški akademiji nismo dobili dovolj znanja za poučevanje v kombiniranih oddelkih. Še dobro, da sem imela ob sebi mamo (Gabrijelo Britovšek), upokojeno učiteljico s premnogimi izkušnjami. Ja, kombinacija kmalu ni bila več tak bav bav. Hitro sem se znala spoprijeti s fiziko, kemijo, z angleščino in s spoznavanjem narave ... v eni uri. Pa z matematiko istočasno v štirih razredih in s slovenščino prav tako. Ker je bila učilnica samo ena, sva imeli pouk v dveh izmenah. Učenci so bili samostojni, znali so delati in pomagati drug drugemu. Že v decembru sem zaradi porodniške odsotnosti učiteljice Milke na šoli ostala z vsemi učenci sama in kljub skrajšanim uram preživela v naši učilnici vse dneve. Bilo je naporno, ampak je šlo. Edino športna vzgoja je včasih trajala več kot eno uro, saj žoge, ki je ušla po bregu navzdol, res ni bilo mogoče takoj najti in se vrniti k pouku.

Večina »mojih« učencev je dokončala srednjo šolo in nekateri tudi fakulteto. Velike so prednosti podružničnih šol in manjšega števila učencev, vendar se jih marsikdo premalo zaveda. Življenje in delo na Strojni je bilo v času mojega službovanja pestro. Dogajalo se je. Snemali so film *Boj na požiralniku*, Marija Makarovič je dokončala svojo knjigo *Strojna in Strojanci*. Dobro smo sodelovali s krajani. Nepozabne ostajajo naše prireditve ob dnevu žena in »plesanje račk«, sankške tekme, decembrske prireditve z obdaritvijo vseh otrok (darilca smo vsako leto naredile same) in ob koncu šolskega leta. Na prireditvah so poleg vseh učencev nastopali skoraj vsi mladinci na Strojni pa starši in dediji in bice.

V sodelovanju z Gozdnim gospodarstvom, enoto na Ravnah, in podružnično šolo v Kotljah smo organizirali kar nekaj skupnih izletov (učencev in staršev) po Sloveniji. Nepozaben ostaja za vse nas panoramski let z letalom nad »našo Strojno«.

V tem obdobju je bila zgrajena nova šola. Novi, veliki, sodobni prostori. Preveliko.

Odkrito moram povedati, da mi je kljub slabim življenjskim pogojem stara šola še vedno ljubša. Med tednom sem živela na Strojni. Velikokrat je bila z mano moja mama. Lotila se je urejanja šolske knjižnice, v sodelovanju s Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika pa smo osnovali tudi »potujočo knjižnico«. Zelo dobra odločitev! In od takrat naprej je vsak teden poleg moje črne muce Mace (dobila sem jo od učenke Danice) potoval na relaciji Strojna–Ravne in nazaj tudi »kovček« s knjigami. Strojanci pa so pridno brali.

Zime, sneg, led ... pomladi ... jeseni ... steljeraje, koline, pobiranje sadja, krompirja, gobe ... Nasmehi na obrazu. Pričakovanja!

Učiteljice Milka, Vida, Tanja, Nevenka, Stanka in Jelka so se menjavale, jaz sem ostajala – na Strojni sem preživela pet prijetnih, res prijetnih let. Jožico je zamenjala sestra Lenčka. Lepo nam je bilo, dobro smo sodelovale. Na Strojni sem spoznala tudi moža in moja velika želja, ki žal ne bo nikoli uresničena, je bila, da se vrnem nazaj v zadnjih petih letih svojega službovanja. Škoda, velika škoda je, da pouka na Strojni ni več. Ampak še dve leti imam na razpolago?!

Veronika Kotnik, profesorica razrednega pouka, pomočnica ravnateljca

Slika 2: Fotografija POŠ na Strojni (iz arhiva učiteljice Marije Mirmik).

Kot nekdanja učiteljica na Strojni bi vam rada predstavila nekaj dogodkov, ki bi si jih danes težko predstavljali.

Bilo je prva leta mojega poučevanja, ko sem bila komaj malce starejša od svojih učencev. Takrat nismo bile učiteljice, ampak tovarišice.

Poučevala sem v kombiniranem oddelku, kjer so bili učenci od petega do osmega razreda. Šolo je obiskovalo več kot dvajset učencev. Ura je sicer bila dolga 60 minut, a marsikdaj je bila prekratka, saj je bilo potrebno podati snov za vse štiri razrede hkrati. Seveda nisem poučevala enega predmeta, ampak je bilo potrebno najprej snovno poznati vse predmete tedanje osemletke, saj sem poučevala vse (od angleščine, matematike, fizike do kemije, slovenščine, geografije in ostalega).

Zime so bile takrat povsem drugačne kot danes, dostikrat ceste niso bile prevozne. Spominjam se, da sem se nekega marčevskega dne vozila do doma, ki je bil oddaljen deset kilometrov, celo popoldne. V času vožnje je namreč zapadlo toliko snega, da me je na koncu rešil

traktorist, ki je pluzil cesto. Drugič ga je v treh dneh spet zapadlo toliko, da ga z navadnimi plugi niso mogli splužiti in so na pomoč priskočile rolbe. Takrat so tudi strojanski otroci, ki so bili navajeni na obilo snega, zelo uživali. Napluženega snega je bilo pred šolo skoraj do prvega nadstropja. In ta kup je učence zvalil v nepredvidljive skoke skozi šolsko okno.

Posebej smo se na šoli veselili sodelovanja z zunanjimi gosti. Sodelovali smo z delavci gozdnega gospodarstva, prav tako smo vsako leto uživali ob dnevu JLA (22. decembra), ko smo obiskali bližnjo karavlo in se vedno znova veselili njihovega dobrega vojaškega pasulja. Pozimi so se v času zimske šole v naravi za en teden naše učilnice spremenile v sobe za goste, saj nas je obiskalo več oddelkov učencev centralne šole.

Čeprav je bilo takrat dostikrat zelo naporno, se vedno znova rada spominjam teh dni. V poseben ponos mi je, da sem sodelovala in spoznala zanimive dobre prebivalce Strojne. Pravzaprav mi je Strojna tako všeč, da danes tu živim.

Jožica Štavdekar, učiteljica

Moja prva leta službovanja so bila na Strojni.

To je bil zame pravzaprav dar. Tako to doživljam danes, ko sem v tem poslanstvu že več kot tri desetletja. Šola na Strojni je bila za otroke ne le šola za vzgojo in izobraževanje, ampak je bila šola za življenje. Otroci so prihajali k pouku peš, najdlje oddaljeni so za to porabili uro in pol hoda. Prišli so ob vsakem vremenu; tudi takrat, ko je pozimi zapadlo več kot meter snega. V eni učilnici so bili zbrani učenci od 1. do 4. razreda, v drugi pa od 5. do 8. razreda. Večji del učenja med uro je potekal samostojno. Nato smo se o snovi pogovarjali in jo "prereševali" po dolgem in počez. Mlajši so se učili od starejših in obratno. Veliko so pridobivali drug od drugega. Včasih me je kdo presenetil, ko je rekel, da se snovi spomni iz preteklega leta.

Osupnila in navdušila me je njihova vedoželjnost, delavnost, vztrajnost pri učnem delu, hkrati pa skromnost in olikanost. Ko si živel in delal z njimi, si občutil globoko spoštovanje, ki so ga izkazovali odraslim. Učenci so znali poslušati drug drugega, prijetno sodelovati drug z drugim, si med seboj pomagati, deliti, se vzpodbujati ... Imeli so se radi. Popoldne pa jih je utrjevalo delo in pomoč staršem na kmetiji.

Iz osnovne šole so odšli samostojni, iznajdljivi, neustrašni in dobro pripravljeni za nadaljnje šolanje in hkrati za življenje.

Jelka Šinko, učiteljica

Z velikim veseljem sem v septembru 1989 prestopila prag naše šole. Ne kot prvošolka, pač pa kot učiteljica, ki je dobila službo. Sicer za določen čas. A bila je moja prva služba, kar je bilo zame nekaj prav posebnega. Ko pričneš delati zares, nikoli ne veš, kaj te na dolgi poti, ki jo bo treba prehoditi, čaka. Prvo leto sem nadomeščala učiteljico na porodniškem dopustu. Delala sem v podaljšanem bivanju, v katerem so se izmenjevali prvošolci in drugošolci na stari šoli (kjer je danes občinska stavba).

Ko se je prvo leto mojega službovanja končalo, se je izkazalo, da lahko delo še nekaj časa nadaljujem. Ne na matični šoli, ampak na podružnici na Strojni. Potrebovali so učiteljico, ki bi nadomeščala učiteljico na bolniškem dopustu. Brez oklevanja sem potrdila, da želim tja. Čeprav sem vedela, kje je Strojna in da tam ne morem stanovati, saj stanovanji že zasedata učiteljici, ki tam poučujeta. Nič ne bi bilo narobe, če bi imela šoferski izpit. Tako sem se veselila, da sem na to malenkost čisto pozabila. Do uspešnega konca mi je manjkala še kakšna ura. Zagato smo rešili v družinskem krogu – dokler ne naredim šoferskega izpita, me bo v službo vozil ata. Sicer je bila potreba po šoferju, kot se je kasneje izkazalo, hudo kratkega roka, saj je trajala le teden dni, potem sem se postavila na lastna kolesa. Le ena težava je bila. Cesta na Strojno, ki se mi je prej zdela zelo široka, se je, ko sem morala voziti sama, po širini zožila. Naenkrat se mi je zdela skoraj preozka za »fička«, ki me je vsako jutro pripeljal na Strojno. Tako sem 29. 10. 1990 začela učiti.

Najprej mi je učiteljica Tanja, ki sem jo nadomeščala, dala nasvete in nekaj pripomočkov. Poučevanje kombinacije, ko še nisi učil samo razreda? Nov izziv. Neprecenljivo. Učenci nižje stopnje. Če me je bilo najprej malo strah, kako naenkrat delati v več razredih, sem, po nasvetih učiteljice Marije, hitro ugotovila bistvo takšnega dela, njegove prednosti in pasti, ki sem se jim precej uspešno izogibala. Le s pripravami je bilo veliko dela. Učne liste za otroke sem tipkala na pisalni stroj tako, da sem med liste dala indigo in dobila več enakih izvodov.

Ker sem pričela z delom v oktobru, je postalo takoj zanimivo, saj smo takrat (leta 1990, ko smo v šoli učile še tovarišice) še praznovali 29. november – dan republike. Imeli smo proslavo za krajane. Na njej so se otroci predstavili z igrico *Muca Copatarica*.

Prav tako smo 22. 12. praznovali dan JLA. Ker je bila v bližini karavla, smo jo z učenci obiskali. Zame je bilo to posebno doživetje, saj so bili tam vsi zelo prijazni.

Pred novim letom nas je obiskal še dedek Mraz in obdaril učence z darili, ki smo jih pripravile učiteljice.

Konec januarja 1991 se je moje prvo službovanje na Strojni končalo. Bilo je naporno, a zanimivo.

Drugič sem se na Strojno vrnila 1. 9. 1992. Tokrat sem poučevala učence višje stopnje.

Medtem smo dobili novo državo, nove praznike in novo razporeditev počitnic.

V decembru smo pripravljali prireditve za kraj – Božiček je prinesel darila. Tudi otrokom iz kraja. Zato je bilo potrebno poleg prireditve pripraviti darila. Kot vedno, je bilo tudi takrat zaželeno, da s čim manj porabljenega denarja pripravimo primerna darila, ki bi razveseljevala male Strojance. Zato smo zavihale rokave učiteljice in »naša Lenčka«: kuharica, snažilka in kot se je izkazalo tudi šivilja in še kaj.

Kaj če bi Lenčka sešila otrokom brisače. Iz česa? Pokličem v Dravograd, kjer je bila tovarna, v kateri so šivali kopalne plašče. Prijazen gospod na drugi strani mi obljubi nekaj ostankov frotirja. Naj se kar oglasim ponje. Po službi se odpeljem po material. Pri vhodu se predstavim,

povem, zakaj sem tam in že mi povedo, da je vse pripravljeno. Ogromna škatla frotirja. Bo to prav? Meni so obljubili nekaj ostankov, da sešijemo brisačke za darila. »Brez skrbi,« me potolaži tam zaposleni, »to je za vas.« Hmmm, dobro, da sem z golfom in ne s fičkom, ker bi sicer težko vse odpeljala.

Ko je blago prispelo na Strojno, se je Lenčka lotila šivanja. Iz brisačk so nastale brisače. Ker je bilo materiala dovolj, smo se odločile, da sešije še medvedke, ki jih bomo napolnile z gobo. Lenčka se je lotila šivanja, učiteljici pa iskanja gobe, s katero bi napolnile medvedke. Iz zagate nam je pomagal moj brat. Nekega zasneženega zimskega dne nam je pripeljal celo vrečo gobe za medvedke, zadnji del poti pa zaradi še ne spluženih cest kar prinesel. Ti bi glede na količino gobe brez težav postali medvedi. Ker so bili že sešiti medvedki, je goba ostala za drugo priložnost. A ne za dolgo.

Medtem smo že pridno vadili za prireditev. Juhuhu! Doma s hčerko poslušava *Žogico Nogico*. Kaj, če bi ...? Urejeno. Igrico imamo. Razdeliti vloge – učencev je komaj dovolj. Vsi so dobili vloge, upam, da vsaj približno po željah. Pridno so se učili. Kako obleči nastopajoče? Spet nastopi »naša Lenčka«, ki se po malici iz kuharice spremeni v šiviljo, in midve z Marijo, ki sva se ji pridružili po pouku. Iz materiala, ki je ostal od brisačk, gobe in starih kartonskih škatel, smo izdelale vse potrebno za sceno. Pri tem so pridno pomagali otroci, medtem ko so čakali na kombi. December je bil zaradi vseh dogodkov, povezanih s prireditvijo, naporen, a tudi dragoceno lep. Dan pred nastopom je bilo vse nared.

Na prireditvi smo se odlično odrezali. Otroci iz kraja so bili veseli daril. Vse sem posnela s kamero, naredila montažo in *Žogico Nogico* so objavili na ravenski kabelski televiziji. To je bil verjetno prvi posnetek Strojancev na lokalni TV. Tako so še Ravenčani videli, kako lepo se imamo na Strojni.

V januarju smo se z učenci višje stopnje lotili raziskovalne naloge ob 100-letnici rojstva Lovra Kuharja – Prežihovega Voranca. Obiskali, fotografirali in uredili v uporabno celoto smo vse hiše, v katerih je živel naš Voranc. Pri prevozu nam je pomagal šolski kombi. Tako so Strojanci поблиže spoznali zaselke, kjer je živel pisatelj, po katerem nosi naša šola ime.

Čas, ko sem nadomeščala tam, je prehitro minil in morali smo se posloviti. Čeprav je bilo zelo naporno, mi je bilo hudo, ko sem sredi šolskega leta stopila novim službenim izkušnjam naproti. Sem si pa na tej poti pridobila izkušnje, ki se jih včasih premalo zavedamo. Bili smo kot velika družina, v kateri si vsi v vsem pomagajo. In vsi smo se iz srca veselili skupnih uspehov.

Otroci tam so bili veseli že majhnih stvari – npr. svežih žemljic ali kruha, ki sem jih že pred službo dvignila v prevaljski pekarni. Skupaj z dišečim tovorom sem se odpeljala proti svoji službi.

Včasih je bilo tudi nevarno, posebej, ko je zapadel sneg ali pa je poleg sneženja še zmrzovalo in je bila cesta ledena. Avto je bilo treba obleči v verige in počasi v hrib.

Se je pa zgodilo, da je ves teden deževalo. Ubogi avto je bil prekrit z blatom, da se je komaj videlo, kakšne barve je. Zato sem se konec tedna na poti domov ustavila v avtopralnici, kjer se je zaposleni pohecal, da sem imela »hudo furo«. Ko sem mu povedala, da sem bila samo v službi, me je debelo pogledal. Seveda ga je zanimalo, katera služba je taka, pri kateri avto tako umažeš.

Čeprav sem bila na Strojni le kratek čas, se še danes z veseljem spominjam, kako lepo je bilo, ko sem se ob lepih jutrih peljala proti šoli, na katero je v jeseni ob lepem vremenu sijalo sonce, pogled v dolino pa je ponujal smetano iz oblakov, ki so pokrivali kraje tam spodaj.

Andreja Keber, prof.

MOJI SPOMINI NA PODRUŽNIČNO OŠ STROJNA

Moji spomini segajo v leto 1986, ko sem diplomirala in polna upanja začela iskati prvo zaposlitev. S stanovanjem in za nedoločen čas sem jo dobila na OŠ Prežihovega Voranca na Ravnah na Koroškem, in sicer na podružnični šoli Strojna. Uf, malo daleč za deklice iz Gornje Radgone brez avtomobila! Ko sem vasico Strojna iskala na zemljevidu, sem se spraševala, kako se do nje sploh pride. In ko sem prišla, sem ostala 12 let. Hvaležna sem takratnemu ravnatelju Francu Volentarju, da me je vzel v službo.

Moj prihod na Strojno

Spominjam se vročega avgustovskega dne, ko smo s »pikijem« Marjanove sestrične prispeli na Ravne. Po pogovoru na centralni šoli smo se z gospodom Jožetom Kamnikom, pomočnikom ravnatelja, po ozki prašni cesti odpeljali v majhno hribovito vasico Strojna. Parkirali smo pred lepo novo podružnično šolo ob cerkvici svetega Urha. Pred vhodom je bil leseni doprsni kip koroškega bukovnika Blaža Mavrela in zmeraj sem se spraševala, zakaj šola ni nosila njegovega imena.

In potem srečanje s Heleno Sekalo, našo Lenčko in dušo podružnične šole. Bila je kuharica, čistilka, hišnica, naša svetovalka in sodelavka, učencem druga mama. Postala je moja prijateljica in zaupnica, kar je še danes. Službovati je začela na stari šoli leta 1980, katero je obiskovala tudi sama in bila odlična učenka. Leta 1981 so Strojanci zgradili novo šolo, nad katero je bdela kot nad lastnim domom. V njej je službovala vse do leta 2002, ko se je upokojila.

*Slika 3: Učenci šole na Strojni
(december 1996).*

Slika 4: Janeževa kmetija (december 1996).

Bil je ravno čas žetve rži in našli smo jo na polju med žitnimi snopi. Janeževa kmetija z vsemi gospodarskimi poslopji je zame še zmeraj najlepša na Strojni. Kljub delu nas je sprejela in pogostila ter nas peljala na ogled šole. Prišla je tudi Lojzka Haložan, ki mi je predala sobico v šolski stavbi, saj je jeseni začela poučevati na centralni šoli.

Začetki poučevanja na podružnične OŠ Strojna

V šolskem letu 1986/87 smo na podružnični OŠ Strojna začele skupaj poučevati Tanja Majcenovič, razredničarka razredne stopnje, Jožica Krevzelj, razredničarka predmetne stopnje, in jaz, Marija Golob, ki sem dopolnjevala pouk na razredni in predmetni stopnji. Bile smo še tovarišice in vse še neporočene, se pravi gospodične. In tu je hvaležen spomin na moji prvi sodelavki. Pri Tanji na Prevaljah sem vsako nedeljo prespala, ko sem zelo pozno prispela z avtobusom na Koroško. V ponedeljek zjutraj nas je Jožica odpeljala na Strojno, kjer sva midve ostali ves teden. V petek sva šli peš do Kušarja in nato z avtobusom do Raven. Jaz sem se vozila izmenično v radgonski ali celjski konec. Pozimi sem gazila po snegu do pasu ali se včasih skoraj po vseh štirih prebijala po spolzkem pobočju, obtežena s prtljago ter se nato »sušila« na avtobusu. Na srečo imam rada sneg in ni bil ovira, da se ne bi vsak petek vračala domov. To so bili še zlati stari časi, ko nam ni bilo nič pretežko. Tudi učenci so vsak dan hodili peš v šolo in domov v vročini, dežju in snegu.

Še nekaj besed o poučevanju v kombiniranem oddelku na podružnici, ki je bila ob mojem prihodu osemrazrednica in je imela dva kombinirana oddelka. Učencev je bilo 20, v 2. razredu ni bilo nobenega. Tako smo poučevale matematiko in slovenščino v treh oziroma štirih kombinacijah. Šolska ura je trajala 60 minut in v tem času si moral podati učno snov vsem učencem, vsak je poslušal vsebine za svoj razred. Ostale predmete smo poučevali v ciklikih. Spominjam se biologije. Eno leto sem vse učence poučevala vsebine za 6. razred, naslednje leto za 7. razred in nato za 8. razred. Ne več jaz, saj sem šla na porodniški dopust.

Študentje se na mariborski Pedagoški akademiji o kombiniranem pouku nismo kaj dosti naučili, saj so nam ga samo omenili. Pa se je začelo samoizobraževanje. Na centralni šoli sta mi pomagali sodelavki z izkušnjami: Mira Trafela in Vera Vušnik. Skupaj smo sestavile načrte, dobila sem priprave, prosojnice, gradiva in napotke. Nato sem morala vse to spraviti v kombinacije in cikle, napisati načrte in priprave za svoje predmete. Sreča, da je bila ob meni Tanja, ki je že imela izkušnje s Paškega Kozjaka. Vsako popoldne po pouku sva pridno delali naprej. Tako sem bila »študentka« še dve leti. Predelati vsebine slovenščine za štiri leta tako, da jih znaš tudi posredovati učencem, ni kar tako. Pa tudi poučevanje na predmetni stopnji je drugačno kot na razredni, za kar sem se izobraževala. Žal je med mnogimi ljudmi veljalo prepričanje, da se na podružnicah premalo dela oziroma ne dela »zares«, in da se učenci manj naučijo. In tako se je začelo dokazovanje, da to ni res. Ko zdaj gledam nazaj, se čudim, kaj vse sem zmogla kot začetnica in kaj vse smo dosegale učiteljice na podružnicah skupaj z otroki in s starši.

Poučevanje na podružnični šoli, ki je srce vsakega kraja, je zahtevalo veliko odgovornost. Hitro mi je bilo zaupano vodenje podružnice. To je bilo zame včasih težko, ker nisem bila domačinka. Sodelovanje s centralno šolo, drugimi podružničnimi šolami, letna srečanja na republiški ravni, proslave ob državnih praznikih z vaško skupnostjo in mladinci, sodelovanje s krajani, z gasilci, gozdarji, lovci in seveda z vojaki, saj je bila na Strojni karavla.

Moja leta poučevanja in življenja na Strojni

Iz prvega leta službovanja 1986/87 mi je ostala v spominu hospitacija dveh šolskih inšpektorjev in gospoda ravnatelja. Ker sem bila začetnica, me je čakal še strokovni izpit. Pa je bil strah zaman. Možje so mi dali »zeleno luč« in postala sem »prava« učiteljica. Lepo doživetje je bil izlet učencev in staršev ob koncu šolskega leta v Postojnsko jamo, Predjamski grad in živalski vrt. Začela sem spoznavati ljudi s Strojne in z Zelenbrega.

Slika 5: Šola na Strojni.

V šolskem letu 1987/88 me je čakala že večja odgovornost. Postala sem razredničarka predmetne stopnje. Na šoli je bilo 19 učencev. Med tednom sem bila sama, saj se je Tanja začela voziti domov. To leto smo peljale učence na podružnično OŠ Paški Kozjak. Sodelovanje med podružnicami je bogatilo naše delo in naša doživetja.

Slika 6: Učenci podružnične osnovne šole Strojna.

V naslednjem šolskem letu 1988/89 sem dopolnjevala pouk na razredni in predmetni stopnji, kjer je bila razredničarka Jožica, saj sem oktobra odšla na porodniški dopust. Konec decembra je dva dni v tednu začela poučevati Janja Tasič. Imeli smo težave z organizacijo pouka. To leto ni bilo male šole, učencev je bilo 16.

Šolsko leto 1989/90 sta začeli Tanja in Jožica sami s 14 učenci. Jaz sem se vrnila novembra in prevzela razredništvo višje stopnje. Jožica je začela poučevati tri dni na centralni šoli. Zdaj je Strojna resnično postala moj dom, saj sem imela sina Danija in moža Marjana ves čas ob sebi, tudi na zaključnem pikniku s sodelavci na Ivarčkem jezeru.

V šolskem letu 1990/91 mi je bilo zaupano vodenje podružnice. Na šoli je bilo 15 učencev (9 + 6). Tanjo je nekaj časa nadomeščala Andreja Keber. Bila je začetnica, kar se tiče poučevanja v kombiniranem oddelku, ampak tako marljiva »učenka«, da je najino sodelovanje pripeljalo do resničnega prijateljstva. Vesela sem, da sva ostali sodelavki in zdaj poučujeva v 1. razredu OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem. To leto smo dan žena zamenjali z materinskim dnevom in prireditev pripravili 25. marca na Marijin praznik. Tako si je lahko vsaka še tako zaposlena gospodinja vzela nekaj uric za druženje in tudi moški so se nam radi pridružili. Prireditev je resnično zaživela. Obiskali so nas učenci podružnične OŠ Šentanel. In fotograf Ocepek je posnel fotografijo z gospodom ravnateljem.

Slika 7: Obisk učencev podružnične OŠ Šentanel.

Slika 8: Fotografija z gospodom ravnateljem (foto Ocepek).

Po zaključni konferenci, ki je potekala pri nas na Strojni, smo šli nekateri učitelji še zadnjič mimo karavle, čeprav je bilo vzdušje že rahlo napeto. Vojna za samostojno Slovenijo je bila na srečo kratka, a vseeno nam bodo v spominu ostale grozote tistih dni. Bile so že šolske počitnice. Spominjam se vojakov teritorialne obrambe, ki so nam ukazali, naj se umaknemo na varno. Odpeljali smo se k družini Mravljak na spodnjo Strojno. Vodnik karavle se je predal. Popoldan se je na Strojno prvič pripeljal avtobus in odpeljal vojake.

V šolskem letu 1991/92 je bilo na šoli 11 učencev (6 + 5), ki so se že učili novo himno in obešali slovensko zastavo. Novost je bila uvedba treh ocenjevalnih obdobij, preverjanje znanja osmošolcev. Dobili smo novega ravnatelja: gospoda Stanislava Osojnika. Jožico je nekaj časa nadomeščala Marjeta Petrovič. Ko spoznaš človeka in delaš z njim na šoli, ki ima prvo ploščo na višini 1000 m nadmorske višine, ti ostane za zmeraj v srcu. Ob novem letu smo zaigrali igrico *Mala in velika luna* in uživali ob izdelovanju lutk. Z otroki smo se vsako

leto ob pustu našemili, si naredili kostume in hodili od hiše do hiše, ne glede na to, koliko snega je bilo. Najedli smo se krofov in drugih dobrot ter nadvse uživali.

V šolskem letu 1992/93 je šolo obiskovalo 13 otrok (7 + 6). V obeh oddelkih smo imeli trojno kombinacijo, jaz sem začela poučevati razredno stopnjo. Tanjo je spet nadomeščala Andreja. In že je tukaj nepozaben spomin na igrico *Žogica Nogica*, ki jo je posnela in pripravila za predvajanje na ravenski TV. Še vedno hraniva posnetek. Koliko energije je ta punca spet prinesla na šolo. Skupaj z Lenčko smo ustvarjale, da je bilo veselje. Scena, kostumi, darila za otroke, naše ideje in ustvarjalnost brez meja! In učenci so seveda pridno pomagali.

S knjižničarko Metko smo na šoli pripravili razstavo. Minevalo je namreč 100 let od rojstva

Slika 9: Igra *Žogica Nogica*.

Slika 10: Igralci igre *Žogica Nogica*.

Prežihovega Voranca in Andreja je z učenci predmetne stopnje začela pisati raziskovalno nalogo. Obiskali so nas učenci podružničnih OŠ Libeliče in Javorje, kjer je še tudi bila osemletka z malim številom učencev kot pri nas. Predvajali smo jim posnetek *Žogice Nogice*, nato smo na igrišču nadaljevali s športnim dnevom. Na zaključni prireditvi za krajane ob koncu šolskega leta so bili prisotni gospod ravnatelj ter učiteljici Andreja in Marjeta.

Udeležila sem se srečanja na podružnične OŠ Vače. Po uradnem delu so nas gostitelji peljali v Slivno, kjer je geometrično središče Slovenije. Začela so se krizna leta za obstoj podružnic z malim številom učencev. Imeli smo tudi dvodnevni seminar na podružnični OŠ Ledina, prisoten je bil takratni minister za šolstvo Slavko Gaber.

V šolskem letu 1993/94 sem šla na porodniški dopust, namesto mene je poučevala Mateja Gros. Na šoli je bilo 13 učencev (7 + 6).

V šolskem letu 1994/95 smo imeli samo 11 učencev (5 + 6). S Tanjo sva poučevali dvojno in trojno kombinacijo. Jožico je med porodniškim dopustom nadomeščala Renata Kunc. Projekt opisnega ocenjevanja sem začela z Matjažem, ki je bil edini prvošolček. V spominu mi je ostala vožnja z Miklavževim vlakom s Prevalj do Dravograda in nazaj. Med učenci male šole je bil tudi moj sin Dani. Ob koncu leta nas je obdaroval Božiček, kateremu je naša Lenčka sešila obleko.

Slika 11: Miklavžev vlak.

Slika 12: Božiček.

V šolskem letu 1995/96 se je Tanja preselila v mesto. V 1. in 2. razredu sem poučevala štiri učence, Mateja Jurhar pa v 4. in 8. razredu šest učencev. To leto je bilo zame še prav posebno, saj je Dani postal prvošolec, jaz pa njegova učiteljica. Marca je prišla na Strojno poučevat absolventka Nataša Zorman. Jožica je postala razredničarka osmošolcema. Zanimiv je bil obisk meteorološke postaje v Šmartnem pri Slovenj Gradcu, imeli smo zimski športni dan s sankanjem, v kinu na Ravnah smo si ogledali film *Willy*, obiskal nas je Božiček, pripravili smo igrico *Muca Copatarica*, izvedli smo naravoslovni dan v lovski koči Libeliče, šli smo na končni izlet na malo Peco z Natašo in s šoferjem Štefanom, ki je vozil šolski kombi, z učenci podružnične OŠ iz Libelič smo imeli skupni športni dan ter se poslovili od učencev predmetne stopnje. Zaključni piknik za starše in otroke je organizirala Tadejeva mamica Jožica Mravljak, zaposlena v domu Ajda. Lepo nam je bilo kot vedno, ko smo se družili bodisi v šoli ob raznih kvizih in tekmovanjih bodisi v športnih igrah na igrišču.

Slika 13: Praznovanje novega leta.

Slika 14: Konec šolskega leta.

V šolskem letu 1996/97 sem ostala sama s šestimi učenci v enem kombiniranim oddelku. Poučevala sem v treh kombinacijah. V mesecu oktobru je za tri dni v tednu začela prihajati na Strojno študentka Lucija Medvos.

Septembra smo imeli kulturni dan *Po poti Blaža Mavrela*, koroškega bukovnika. Začeli smo s pogovorom ob ogledu njegovega lesenega doprsnega kipa pred šolo, ki je delo akademskega kiparja Andreja Grošlja. Pot smo nadaljevali do njegove osamljene hiše sredi gozda, obiskali nečakinjo Marijo Obretan in nečaka Luka Mavrela ter končali pot na pokopališču ob njegovem lesenem spomeniku. Minevalo je namreč 100 let od njegovega rojstva in zadali smo si cilj, da napišemo raziskovalno nalogo. Upoštevala sem razvojno stopnjo učencev. Delo je bilo zanimivo tudi zame, saj nisem domačinka. Kot zmeraj mi je bila v veliko pomoč Lenčka.

To leto sem se še posebej povezala z domačini, z otroki smo risali in pisali. Pomagali so jim starši s pripovedmi o Blažu Mavrelu. Pripravljali smo program za svečano slovesnost. Dala sem pobudo za obuditev dramske skupine. Začeli smo s pridnim delom in pripravami njegove igre *Zimski večer*. V veliko pomoč je bila družina Mavrel, bivši učenci, vaška skupnost, pevski zbor Strojna in krajanji Zelenbrega. V programu so sodelovali še *Šentanelski pavri* z gospodom Mitjo Šipkom. Ogledali smo si kratek film o našem bukovniku, ki so ga posneli člani Koroškega kino kluba Prevalje. Učenci smo predstavili raziskovalno nalogo in pripravili razstavo ter čez 100 izvodov brošuric *Blaž Mavrel – koroški bukovnik* (1896 – 100. obletnica rojstva, 1997 – 20. obletnica smrti). Vsak udeleženec je lahko kupil izvod. Prisotna sta bila gospod ravnatelj in župan Maksimiljan Večko. Veronika in Viljem sta snemala, pogostitev smo imeli pri Janežu.

Slika 15: 100. obletnica rojstva Blaža Mavrela.

Slika 16: Igrica za materinski dan.

Na matični šoli je bila to leto otvoritev prizidka. Na materinski dan smo zaigrali igrico *Vrtnica na gredi*. Skupaj z učenci podružnične OŠ Šentanel smo imeli ekskurzijo v Mozirski gaj. Gospod ravnatelj Stanislav Osojnik je dal natisniti naši raziskovalni nalogi o Mavrelu in Vorancu, ki sta shranjeni v šolski knjižnici. Prireditev ob zaključku šolskega leta smo imeli na Ledinah.

Slika 17: Ekскурzija v Mozirski gaj.

Slika 18: Zaključek šolskega leta na Ledinah.

Šolsko leto 1997/98 je bilo moje zadnje leto na Strojni. Šolo je obiskovalo 8 učencev, a smo imeli spet dva oddelka. Poučevala sem 3. in 4. razred, v skupini so bili le trije učenci. Kot vodja podružnice sem bila zadovoljna, da smo kljub vsem težavam v zadnjih letih obdržali mlajše učence v domačem kraju. Naša tretješolca sta bila že številčno ocenjena in tako smo imeli tri odličnjake.

Učenci podružnične OŠ Šentanel so si ogledali našo razstavo o Blažu Mavrelu, mi pa njihovo o Luki Kramolcu, ki je uglasbil tudi nekaj Blaževih pesmi. Na obeh športnih dnevih smo se pomerili v igri med dvema ognjema.

Ko so bili moji učenci v Strunjanu, sem bila jaz tri dni na matični šoli. Po 12 letih poučevanja na podružnici sem bila spet »začetnica«. In napočil je čas slovesa tudi zame. Ob zaključku šolskega leta smo šli na ogled mežiškega rudnika, pripravili smo kratek program. Starši in otroci so me presenetili in ganili do solz. Hvala vsem.

Slika 19: Božič.

Slika 20: Ogled mežiškega rudnika.

Zadnje besede, ki sem jih napisala v šolsko kroniko, so bile: »*Lepo je bilo na Strojni med Strojanci.*«

Epilog

Letos mineva 10 let, odkar ni več pouka na podružnični šoli. Po mojem odhodu je še 9 let odmeval smeh učencev v njenih klopeh. Še zmeraj se rada vračam na Strojno, tam se počutim domače. Tudi posebna vez z ljudmi je ostala, ki priključijo spomine. Sodelavka Tanja Mavrel je še vedno pridna in ustvarjalna, kot je bila. Z učenci pripravljajo folklorne nastope, ki razveseljujejo vsakogar, popestrijo prireditve, srečanja. Prve folklorne obleke sta šivali že z Lenčko na Strojni.

Slika 21: Folklorna skupina.

Slika 22: Folklorni nastop.

Pri Jožici Štavdekar ne morem mimo spomina na njen oranžni »fičko« in njen pogum, da pridemo za vsako ceno do vrha, tudi če smo ostale zaradi blata ali ledu na cesti. »Glavna« je bila tudi na športnih dnevih, sploh zimskih. Z Milanom sta velikokrat postavila vlečnico za smučarje, čeprav nas je večina raje sankala po cesti od šole do gostilne Oplaz ali kar po Železnikovi njivi. To je bilo veselo! Pa spomin na moji »predhodnici«. Z Lojzko Haložan sva se vsak petek videvali na avtobusu, ko sva se vozili domov. Jelka Šinko je rada prihajala na Strojno z družino ali sodelavko Mojco Cehner. To so bila prijetna druženja, ki so nas bogatila, naši otroci pa so se skupaj brezskrbno igrali.

In tu je spomin na Štefana Rožaja, našega dolgoletnega šoferja šolskega kombija. Kakšno veselje je bilo, ko je začel voziti oddaljene učence z Zelenbrega v šolo. In ko nas je peljal v mesto ali na kak izlet, folkloriste na nastop in nato naše učence predmetne stopnje na matično šolo. Zadnja leta sva se srečevala skoraj vsak dan, ko je spremljal prvošolce do vrat učilnice. Nepozaben je izlet na Peco z učiteljico Natašo, ki je pomagala pri prevozu s svojim avtomobilom. Gozd in življenje v njem je znal bogato in doživeto predstaviti učencem gozdar Franc Hudrap. Kako zanimivo je bilo z njim hoditi po strojanskih gozdovih in gozdovih v dolini, kamor nas je peljal. Vsako leto smo izvedeli kaj novega. Veliko požrtvovalnosti je bilo v njegovem delu. Najino sodelovanje se je nadaljevalo tudi na matični šoli, ko nas je drugošolce vodil po *Mali gozdi učni poti*. Gospod župnik Božank iz Šentanela se je vsak petek pripeljal na Strojno. Kako vesel in hvaležen je bil, ko so se mu odprla šolska vrata in ko

je lahko poučeval verouk v toplih šolskih prostorih. In našemu vabilu na prireditev ob materinskem dnevu se je rad odzval.

Slika 23: Po strojanskih gozdovih.

Slika 24: Kralj Matjaž.

Čas beži in lepo je bilo poklepetati z bivšim ravnateljem Francem Volentarjem kot dedkom, kadar je prihajal po vnuka prvošolca. Spominjam se njegove predanosti podružnici. Kar je bilo na matični šoli novega, smo dobili tudi mi. In rad je prihajal na Strojno. Novo šolo so Strojanci gradili v času njegovega mandata. In spomin na Miro Trafela, sodelavko z velikim srcem, ki je znala sprejeti vsakega človeka in mi je pomagala utreti pot v kolektiv. Ni mi bilo ravno lahko, ko sem prišla na Koroško, kjer nisem nikogar poznala in kjer nisem imela nobenih korenin. Kako pristrčno je bilo potem najino druženje, ko sem v 1. razredu poučevala njenega vnuka Aneja.

In na koncu še nekaj besed o učencih in starših. Kljub temu da sem bila začetnica pa še Štajerka po vrhu, so me takoj sprejeli za svojo, tako mlajši kot starejši učenci, katerim sem postala razredničarka. Ne morem se spomniti kakšne »lumparije«, ki so mi jo ušpičili. Smo pa marsikatero ušpičili skupaj! Starši so bili skrbni, radi so prihajali na sestanke, na katerih smo jim predstavljali naše projekte. Pri vsaki hiši sem bila dobrodošla tako jaz kot moja družina.

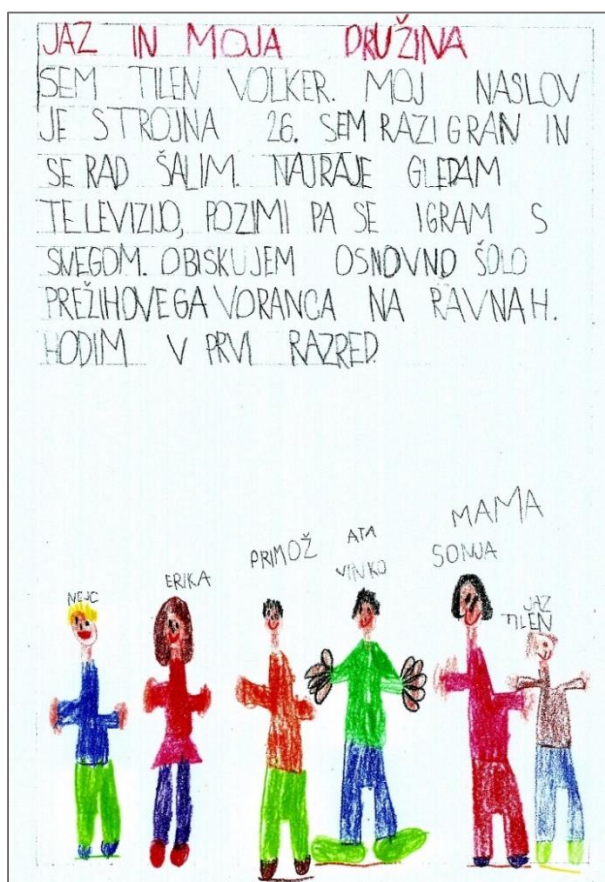

Slika 25: Igra na šolskem igrišču.

Slika 26: Druženje s starši.

Zelo sem ponosna na vse učence, ki sem jih učila. Na vsakega posebej. Zdaj so večinoma že starši in vesela sem njihovih otrok. Ko je šola na Strojni zaprla vrata, je kot drugošolec prišel k meni na matično šolo Primož, letos poučujem prvošolca Tilena, ki se samo nasmehne, ko ga pokličem z bratovim imenom. Na Strojni sem poučevala njenega očeta Vinka. Zanimiva in lepa so pota usode.

Slika 27: Jaz in moja družina (Tilen Volker).

*Marija Mirnik, učiteljica z najdaljšim »stažem«
poučevanja na podružnični OŠ na Strojni*

Draga vas domača ...

Približno 20 let je minilo, odkar smo se z družino odselili s Strojne, skoraj 10 let je že minilo od mojega odhoda v Ljubljano. Čeprav po »poreklu« nisem Korošec, še rojen nisem v Slovenj Gradcu, in kljub temu da smo z večino moje generacije že prerasli regionalne, nacionalne, politične, verske in ostale delitve, bosta Koroška in Strojna vedno ostali moj dom, srce pa bilo po koroško.

S starši sem korenine najprej pognal v Gornji Radgoni, v hiši maminih staršev, saj sem se po spletu okoliščin rodil v Murski Soboti. Nekaj mesecev smo živeli na očetovem domu v Prožinski vasi pri Šentjurju. Nisem še bil star dobro leto, ko smo se preselili na Strojno, kjer je bila mama že dve leti zaposlena. Tam sem naredil svoje prve prave korake, se naučil prvih besed, spoznal prve prijatelje. Čeprav so mnogi mislili, da je bilo moje otroštvo zaradi življenja v izolaciji od mesta, v enem od najvišjih naselij v Sloveniji s komaj 100 prebivalci, raztresenimi po posameznih kmetijah, za marsikaj prikrajšano, so bila to verjetno najbolj brezskrbna leta mojega življenja. Ne zaradi tega, ker sem bil otrok, ampak zaradi okolja, ki me je s svojo preprostostjo in odmaknjenostjo od »civiliziranega sveta« ščitilo pred pritiski in zablodami moderne družbe.

Prvi pravi stik z mestom sem doživel pri treh letih, ko sem zaradi delovnih obveznosti staršev začel obiskovati vrtec Pod gonjami na Prevaljah. Z očetom sva se vsako jutro odpeljala s hriba v dolino. Prvi dnevi so bili zame težki. Iz okolja, kjer sem imel od otroške družbe na voljo le dve starejši sosedu in enega soseda, sem bil postavljen v skupino dvajsetih vrstnikov. Travma je bila neizogibna, a je na srečo hitro izzvenela. Oreh prisilne socializacije je bil sicer strt, a sem v vrtcu ostal mirnejši, odmaknjen otrok, z dvema ali s tremi prijatelji.

V varno hribovsko okolje sem se vrnil z vstopom v osnovno šolo. Mama je bila takrat vodja podružnični OŠ Strojna, ki je spadala pod OŠ Prežihovega Voranca na Ravnah na Koroškem, in je poučevala kombinirani pouk na nižji stopnji. Živeli smo v tamkajšnjem učiteljskem stanovanju. Kot prvošolec sem mamu za nekaj ur dnevno zamenjal za učiteljico. S preobrazbo v učenca in učiteljico nisva imela težav. Razumel sem, da morava ohranjati distanco in da jo moram vikati, enako, kot to počno ostali učenci. Kot krivično sem dojemal le dejstvo, da je mama za vsako mojo »lumparijo« izvedela že pred govorilnimi urami. Po drugi strani sem se tolažil s tem, da lahko dolgo spim in grem v šolo kar v copatih.

V moji generaciji smo bili trije prvošolci: Tadej, Simona in jaz. V drugem razredu je bil samo Matjaž. To je bila zasedba nižje stopnje oziroma 1. oddelka – štirje učenci. Pouk je potekal kombinirano. Vsak razred je obravnaval svoje učne vsebine. Najbolje je bilo pri športni vzgoji, katero smo imeli skupaj z 2. oddelkom – štirje četrtošolci in dva osmošolca – se pravi 10 učencev. Predmetna stopnja je bila naslednje šolsko leto ukinjena, mi pa smo nadaljevali pouk v treh kombinacijah, saj smo dobili dve prvošolki. Zaradi naše zagnanosti in mamine potrpežljivosti je pouk potekal brez težav. Mlajšim nam je bil motivacija starejši Matjaž, njemu pa mi – mlajši. Predvsem smo se naučili tekmovati sami s seboj. Vsi smo vsako leto osvojili bralno značko, se udeleževali različnih tekmovanj ter sodelovali na raznih natečajih. Napisali smo raziskovalno nalogo o koroškem bukovniku Blažu Mavrelu. Že kot otroci smo tako urili večšine za večer življenjski boj. Za božič, materinski dan in druge praznike smo pripravili kratke dramske vsebine za krajevne prireditve, peli v miniaturnem pevskem zboru,

polni entuziazma smo se radi umetniško izražali. V šoli smo imeli knjižnico, telovadnico in zunanje igrišče, za naša lačna usta pa je skrbela kuharica Lenčka, ki nam je vsem postala druga mama. In če so nas večkrat v primerjavi z otroki klasičnih šol kdaj pomilovali, je bila realnost ravno nasprotna – verjetno smo bili zaradi manjše količine motilcev »civilizirane družbe« celo bolj osredotočeni na šolske in obšolske dejavnosti, predvsem smo lahko preprosto ostali otroci. Sproščeni, razposajeni, svobodni.

Stik z mestom sem kot nadobudni harmonikaš prva tri leta osnovne šole navezoval z obiskovanjem Glasbene šole Ravne. Na Ravnah na Koroškem sem spoznal prijatelje, s katerimi smo po naši selitvi na Čečovje skupaj nadaljevali šolanje na centralni OŠ Prežihovega Voranca. V 4. razredu me je poučevala učiteljica Ivanka Vukolić, ki je razumela, kako se počuti novinec v novi skupini, saj je sama dolga leta poučevala na Strojni. Ponovna vključitev v mestni živžav tokrat ni bila tako težka. Kot se za razrednega »pritepenca« spodobi, sem bil v začetku sicer zadržana »črna ovca«, a sem se kar (pre)hitro udomačil in navihano nadaljeval z lumparijami s podružnične šole tudi na naši gimnaziji.

Življenjska pot me je odnesla iz vasice Strojna, s prašnega makadama na beton in pločnik. Spomini nanjo sčasoma bledijo, a njen duh v meni živi skozi vse peripetije, ki so me med leti življenja na njeni prvinski grudi zaznamovale. Neskončna vztrajnost, trma, obvladovanje odmaknjenosti in drugačnosti od sveta so lastnosti, ko so za vsakega Strojjanca ključ za preživetje na samorastniških »bregih«. So formula za spopad z realnostjo, ki sem jo uvidel prvič, ko sem prestopil prag Medicinske fakultete v Ljubljani. Moč, s katero sem premagal vse ovire na učni poti in postal zdravnik. Literarna dela veljakov obeh osnovnih šol, ki sem jih obiskoval – strojanskega samotarja Blaža Mavrela in koroškega veljaka Prežihovega Voranca – še danes v meni tlijo iskrico želja po izražanju in spreminjanju sveta.

*Dani Mirnik,
nekdanji učenec naše podružnične in »centralne« šole*

BLAŽ MAVREL IN JAZ

Ko sem bil star eno leto, sem prišel z očetom in mamo na Strojno. Živimo v šolskem stanovanju, ker je mamo učiteljica. Tako je OŠ Strojna moj dom. Pred glavnim vhodom je doprsni kip Blaža Mavrela.

Pri petih letih sem prebral napis pod kipom:

BLAŽ MAVREL
KOROŠKI BUKOVNIK
1896-1977

Mamico sem vprašal, kdo je ta stric in kaj pomeni beseda bukovnik. Razložila mi je, da je pisal bukve ali knjige. Šla sva na pokopališče in si ogledala njegov grob. Prebrala sva verz:

V senci nje si bom izbral
grob za mirno spanje,
list in cvet mi bo šumljal
vedno lepe sanje.

Kmalu bom dopolnil osem let. Vsako jutro vstopim v šolo mimo lesenega kipa, ki ga je naredil akademski kipar Andrej Grošelj. V šoli se učimo o Blažu, saj letos mineva sto let od njegovega rojstva. Pripravili smo kulturni dan:

PO POTI BLAŽA MAVRELA,
koroškega bukovnika

Slišali smo, kako skromno je živel, prebrali smo nekaj pesmi, si ogledali fotografije, šli smo do hiše sredi gozda, kjer je živel, obiskali smo sorodnike, se ustavili na pokopališču in ob pomoči staršev tudi sami nekaj napisali.

Dani MIRNIK
2. razred

Iz raziskovalne naloge učencev POŠ Strojna Po poti Blaža Mavrela, koroškega bukovnika, ob 100. obletnici rojstva, ki je nastala pod mentorstvom učiteljice Marije Mirnik leta 1996.

BLAŽ MAVREL

Blaž se je rodil 1896. leta. Bil je kmečkega rodu. Že v otroških letih je rad bral knjige. Bil je skromen človek. Živel je v majhni koči na robu Strojne. Preživil je s hrano, ki jo je sam pridelal. To pa so bili povečini močniki in žganci.

Ker je imel dosti prostega časa, je pisal pesmi. Pisal je preproste, iz vsakdanjega življenja, in tudi ljubezenske. Izdali so jih v dveh knjižicah. Umrl je leta 1977 na Strojni, kjer je tudi pokopan.

Tadej MRAVLJAK
2.razred

BLAŽ MAVREL, koroški bukovnik

Blaž Mavrel se je rodil v Gradičah. V družini se je rodilo trinajst otrok. Živel je s sestro Katarino na Stankni. Tukaj je imel zelo revno življenje. Sam si je pridelal hrano za preživetje. Imel je tudi kravo, da je imel mleko, katerega je sam namolzel. Pisal je pesmi. Nekatere so natisnjene po raznih listih in koledarjih.

Umrl je pri Žirovniku na Strojni 1977. leta. Na naši šoli je njegov lesen doprsni kip .

Simona OBRETAN
2. razred

Iz raziskovalne naloge učencev POŠ Strojna Po poti Blaža Mavrela, koroškega bukovnika, ob 100. obletnici rojstva, ki je nastala pod mentorstvom učiteljice Marije Mirnik leta 1996.

Kulturni dan

PO POTI BLAŽA MAVRELA, koroškega bukovnika, ob stoletnici njegovega rojstva

V torek, 17. septembra, smo imeli kulturni dan. Pogovarjali smo se o Blažu Mavrelu. Letos praznujemo stoletnico njegovega rojstva.

Najprej nam je učiteljica pokazala njegovo knjižico Gozd šumi v meni. Poslušali smo jo, ko je prebrala nekaj njegovih pesmi in povedala kratek življenjepis. Rodil se je 2. februarja 1896 leta, umrl pa 18. junija 1977. leta. Izračunali smo, da je bil star 81 let. Ogledali smo si tudi njegovo sliko.

Pred šolo smo se ustavili pred doprsnim kipom Blaža Mavrela, ki je delo gospoda Andreja Grošlja.

Pot smo nadaljevali proti bajti sredi gozda, kjer je preživel zadnjih štirideset let. Hiša je grajena iz kamnov in lesa in pokrita s » šitelni «. Ima številko triintrideset. Ogledali smo si tudi notranjost. V izbi je še staro ognjišče in dve postelji. Škoda, ker hiša propada.

Naša postaja je bila tudi Šopkova kmetija. Tam sta nam gospe Marija Obretan, njegova nečakinja, in Marija Mavrel, njegova svakinja, povedali, da je imel bukovnik Blaž Mavrel skromno življenje. Nekaj časa pred smrtjo je živel tudi pri njih. Pokazali sta nam nekaj fotografij.

Vračali smo se mimo Žirovnikove kmetije, kjer živi njegov nečak Luka Mavrel. Pri njem je Blaž umrl.

Naša pot se je končala na pokopališču. Skromen grob je njegov zadnji dom. Na nagrobniku piše:

V senci nje si bom izbral
grob za mirno spanje,
list in cvet mi bo šumljal
vedno lepe sanje.

Matjaž PŠENIČNIK
3. razred

Iz raziskovalne naloge učencev POŠ Strojna Po poti Blaža Mavrela, koroškega bukovnika, ob 100. obletnici rojstva, ki je nastala pod mentorstvom učiteljice Marije Mirnik leta 1996.

Sem Primož Volker, trenutno dijak drugega letnika Srednje šole na Ravnah – smer računalništvo.

Doma sem na prečudoviti vasi z imenom Strojna, kjer sem še kot zadnja generacija obiskoval podružnično šolo. Letos mineva že deseto leto zaprtja, a spominjam se je, kot bi jo obiskoval včeraj.

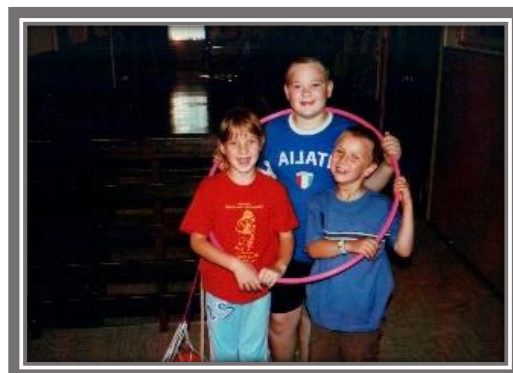
Na Strojni je zadnja leta poučeval učitelj Ožbalt Zmagaj, učenci pa smo ga radi klicali kar učitelj Ožbi. Šola je takrat obiskovalo samo šest učencev, med njimi sem bil najmlajši. Rad sem prihajal k pouku, saj sem poznal vse in z vsemi sem bil prijatelj. Že sem se navadil na okolje in sošolce, ko smo izvedeli, da bomo morali naslednje leto obiskovati tujo, nam nič kaj dosti znano šolo na Ravnah. Šola na Strojni mi je bila blizu doma in sem pot dobro poznal, šola, na katero so nas prestavili, pa je bila oddaljena skoraj pol ure vožnje.

Nastopil je prvi šolski dan na »novi« šoli. Bil sem zelo prestrašen, ko sem prvič stopil skozi vrata nove stavbe in učilnice. Novi sošolci, novi učitelji, novo okolje, nič več ni bilo tako, kot sem bil vajen do sedaj. Večkrat so mi celo pritekale solze, tudi potem, ko so me novi sošolci lepo sprejeli. Zdelo se mi je čudno, saj sem naenkrat imel mnogo več sošolcev v primerjavi s prej. Po nekaj tednih sem našel nove prijatelje in mi ni bilo več tako hudo.

Uspeh v osnovni šoli sem imel vsa leta odličen in tudi sedaj v srednji šoli ni drugače. Vesel in ponosen sem, da sem bil del »družine« na Strojni. Iz glave pa mi ne gre verz iz pesmi našega pesnika Blaža Mavrela, ki tako opisuje nas Strojance: *»Vesel je Strojanec, je star ali mlad, vsak dela in poje in pije prav rad.«*

Slika 28: Nekdanji učenci šole na Strojni (Primož Volker).

Slika 29: Nekdanji učenci obeh šol (Primož Volker).

Na Strojno, jeseni greš poučevat na Strojno! Tako naenkrat me je tiho pričakala. Bolj kot oddaljeni zaselek in šolo na njej sem takrat poznal učiteljice, ki so tam poučevale, predvsem njihove nasmeh. Povedali so dovolj, pregnali so negotovost. Za začetek mojega pravega poučevanja torej trojna ali četverna kombinacija, slab ducat otrok, samota v zbornici, Lenčka, ki ve o šoli vse, prašna vijugasta cesta mimo samotnih kmetij ...

Poln naučenega znanja in zaupanja iz doline, brez pravih izkušenj življenja, kaj šele učenja, dobim v zaupanje svojo šolo, ki bo živela, kot bom narekoval sam, kot bom zmogel jaz. Bil sem svoboden! Danes bi me bilo strah ... Takrat sem bil neustrašen. Danes sem ponosen. Takrat sem bil naiven. Prej nikoli nisem bil resnično tam, čeprav sem prekolesaril vse njene ceste in prenekatero gozdno pot. To sem spoznal mnogo kasneje. Danes sem tam zelo pogosto, čeprav bi rad bil še pogosteje. Kolikokrat prebujen nad morjem jesenske megle, v jutranjem soncu, sem kar iznenada zagledal najprej cerkev in za njo, pod njenim najvišjim vrhom, šolo. Kolikokrat v zimski idili sem štel lesketajoče se kristale, v prebujajoči pomladi opazoval tisočere barve zelenih odtenkov, zlitih s šolo, šolo, polno kopice prijaznih, nasmejanih in iskrih otrok. Tako preprosto otroških, da mi je resnično žal vseh naših, ki jim tega ne moremo podariti. Še danes si z vsakim domačinom, ki ga srečam, stisnem roko v pozdrav, spregovorim besedo in preko njih pošljem pozdrave na njihove domove, med mogočne travnike in gozdove. Uspelo mi je, vidim v njih in v svojem srcu.

Kdaj natančno sem začel in nehal poučevati na Strojni, ne vem, očitno se mi ne zdi pomembno, zapisano je v kroniki in mojih starih beležkah, ki še čakajo na prelistavanje, vem pa, da sem tam preživel pravljinih sedem let. Tega ne pozabim nikoli. Hvala, Strojna, dala si mi veliko, veliko več, kot sem ti jaz zmogel vrniti.

Ožbi Zmagaj, prof.

STROJNA

Strojna v Občini Ravne na Koroškem je najvišje ležeče naselje v Sloveniji (njegova najvišja točka je na 1055 metrih n. v.). Nekaj kmetij je tako velikih, da se zdijo kot zaselki, domačija pri Janežu pa je pomemben spomenik slovenskega ljudskega stavbarstva.

Na Strojni je delovala tudi podružnična osnovna šola Prežihovega Voranca, sedaj prostore že nekaj časa uporablja turistično društvo Strojna. Vas meji na sosednjo Avstrijo in pred osamosvojitvijo so čuvali mejo tudi jugoslovanski vojaki. Tu je živel in je pokopan Blaž Mavrel, ljudski pesnik. Zadnje čase je Strojna tudi turistično zelo obiskana.

Arkan Kovačević, 9. a

(besedilo povzeto po Wikipediji, nekaj je povedal učenčev dedek Karel Kučej)

Slika 30: Karta Strojne (foto: Mojca Hancman, 9. a).

Strojna je ostanek Centralnih Alp in se razprostira od Zelenbrega do Suhega vrha vse do meje z Avstrijo. Hribovito istoimensko naselje večinoma raztresenih kmetij (v vasi jih je 16), nekatere so celo tako velike, da dajejo vtis celih zaselkov, je znano po strminah, na katerih je delo na poljih in pašnikih vsakdanje opravilo. V vasi najdemo nekaj zanimivih lesenih kmečkih hiš ter čudovitih kašč. Znana je Janeževa domačija, ki je eden najpomembnejših spomenikov ljudskega stavbarstva na Slovenskem. Druge znamenitosti so še srednjeveška cerkev sv. Urha, podružnična šola, ki pa ne obratuje več, nekaj kapelic in znamenj, ki so poslikane v domačem gorskem slogu, ter staro pokopališče, na katerem je pokopan koroški bukovnik in ljudski pesnik Blaž Mavrel. Poleg tega ima Strojna mnogo razglednih točk, ki so zelo privlačne za pohodnike in turiste.

Vid Nerad Rožej, 9. b

OPIS POTI OD RAVEN DO STROJNE

Slika 31: Zemljevid poti od Raven do Strojne.

Pot sem začel pri kmečki zadrugi na Ravnah na Koroškem in nadaljeval po Strojanski reki.

Slika 32: Kmečka zadruga na Ravnah na Koroškem.

Nad gostilno Brigita stoji kapelica sv. Jerneja.

Slika 33: Kapelica nad gostilno Brigita.

Pot sem nadaljeval proti nekdanji gostilni Pri zadnjem dinarju (Kušar); danes je tam pekarna kruha (Štavdekar).

Slika 34: Pekarna kruha (Štavdekar).

Nato sem se peljal proti domu moje mame, kjer je preživela otroštvo.

Slika 35: Kmetija mojih starih staršev.

Peljal sem se mimo velikih kmetij in končal na vrhu Strojne, kjer stojita šola in cerkev.

Slika 36: Današnja podoba šole na Strojni..

Na Strojni je pokopan Blaž Mavrel, v šoli pa je shranjen kipec z njegovo podobo, ki ga je iz lesa izdelal Andrej Grošelj, akademski kipar.

Slika 37: Cerkev na Strojni.

S točke na vrhu je čudovit razgled na Uršljo goro in okoliške kraje.

Slika 38: Razgled.

Fotografiral in zapisal: Blaž Jelen, 9. a

Blaž Mavrel

PESEM O STROJNI

*Visoko tu cerkva bela stoji,
okrog po bregeh so domovi ljudi.*

*Naš davni je človek tu kraj si izbral,
posekal gozdove, si njive skopal.*

*So hude gnojvoze v te strme brege,
ko dobra pa volja pomaga, vse gre.*

*Sred' leta najlepše zapoje nam zvon,
je lepa nedelja, Urh, farni patron.*

*Vsa fara se zbere, še drugi tedaj,
popolne pa v krčmi veseli je raj.*

*Bregovi, kruh, »vino« nam tepke rode,
harmonike pesmi se rade glase.*

*Vesel je Strojanec, je star ali mlad,
vsak dela in poje in pije prav rad.*

*Domačo on kapljico v čisljih ima,
ki zdravje, pogum, dobro voljo mu da.*

*Težaven dovolj je bregovni ta svet,
mikavna sta cerkev in z vrha pogled.*

*Vsak svoje blago in pohvali svoj kraj,
zavidati nam pa kdo nima za kaj.*

Slika 39: Pogled na Peco (foto: Mojca Hancman, 9. a).

MOJA STROJNA

*Visoko nad Ravnami STROJNA leži,
na sredi vasice pa cerkev stoji.
Tukaj živi nas malo ljudi,
a radi dobre volje smo vsi.
Pomagat' si znamo
in radi se imamo.*

*Pred davnimi časi je tukaj živel
deček vesel – BLAŽEK MAVREL,
ki prelepe pesmi o Strojni je pisat' začel.*

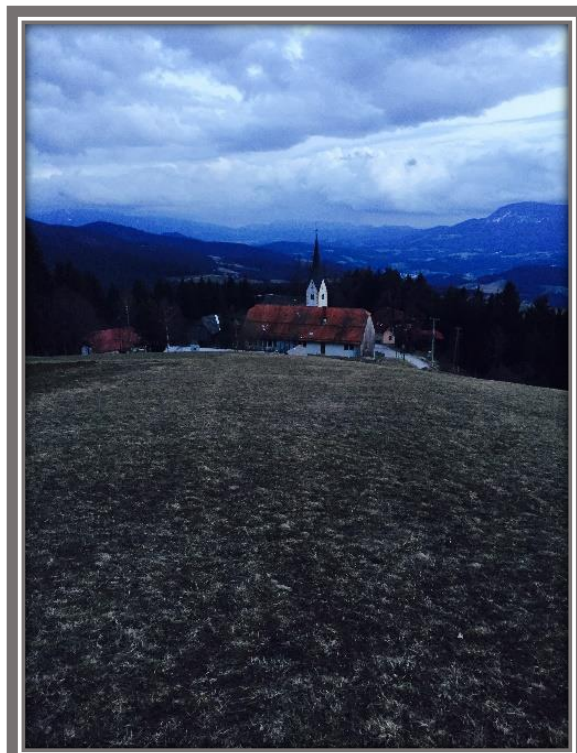
*Ob nedeljah v cerkvi svetega Urha zvoni,
pri maši se zberemo vsi.
Po njej pa zunaj stojimo,
saj se radi pogovorimo.*

*Na šoli sedem je učencev,
ki pridno se učijo,
in nam ob praznikih proslavo priredijo.*

Sabina Mravljak, 6. a (iz glasila Samorastnik, maj 2002)

*Slika 40: Pogled na šolo in cerkev 1
(foto: Mojca Hancman, 9. a).*

*Slika 41: Pogled na šolo in cerkev 2
(foto: Mojca Hancman, 9. a).*

Slika 42: Pomladni travniki v strminah Strojne (foto: Matej Čebul, 9. a).

*Strojna med najvišje ležečimi vasicami v Sloveniji je.
Tam pogostijo na raztresenih kmetijah te.
Res hrana pri njih dobra in domača je.
O lepih, velikih in urejenih kmetijah v knjigah opisano je.
Je na Strojni znamenitost še ta –
Naš bukovnik, Blaž Mavrel, je skromno živel,
A vsak Strojanec ga je bil vedno vesel.*

Mojca Hancman, 9. a

*STROJNA, lepa koroška vasica, ki čuvajo jo
Tri gore kraljice:
Raduha, Peca in Uršlja.
Okoli cerkvice svetega Urha
Je polje zeleno, so njive zorane.
Al' zdi se samo, al' mar je to res?
Nad Strojno še sonce sije topleje.
Cvetlice so lepših, živahnjših barv.
In zrak? Zrak je tam zdrav, čisto zares!*

Sara Račnik, 9. b

BLAŽ MAVREL, KOROŠKI BUKOVNIK SREDI GOZDNIH SAMOT

Margareta Jukič, ki je uredila knjigo Blaž Mavrel, koroški bukovenik sredi gozdnih samot (2014), je v svojem uvodu napisala, da je zbornik dragocena priča bukoveniškega samoniklega ustvarjalnega pesništva ter da je prav, da ohranimo spomin na skromnega Strojanca. Poudarila je, da daje bibliografija, ki jo je napisala Marija Suhodolčan Dolenc, knjigi posebno vrednost, saj je neprecenljivi dokument koroškega bukovenika.

Mag. Ireni Oder so v knjigi dragocena pričevanja sovaščanov in sorodnikov, ki so za to publikacijo zapisali svoje spomine in drobce iz življenja Blaža Mavrela, posebno mesto pa poleg bibliografije zavzemajo tudi fotografije in rokopisno gradivo, ki ga hrani Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika na Ravnah na Koroškem.

Citirane so besede Stanka Kotnika, enega od raziskovalcev, ki je zapisal, da je bil Blaž Mavrel samorastni pesmar, pesnik, prevajalec, narodopisec, kritik, dramatik, kronist, vzgojitelj, ljudski kulturnik in koroški Krjavelj, kakor se je sam imenoval.

O Blažu Mavrelu je v knjigi Strojna in Strojanci (1982) pisala etnologinja Marija Makarovič. O njem (kot samotarju in posebnežu) in njegovem delu so pisali še dr. Franc Sušnik, »nove camarske pesmi« je ocenil Janko Glaser (1938), Franc Kotnik je v Koledarju Družbe sv. Mohorja (1947) ugotavljal, da je Mavrel s svojimi pesmimi nasledil Drabosnjaka.

Mitja Šipek je v Koroškem fužinarju (1977) po Mavrelovi smrti (na)pisal spomine na Pvožlna Stantnerja. Izpostavil je, da je njegov delež v slovenski literaturi tako cenjen kot delež pesnikov velikega imena. Podal je lepo metaforo, »kaj bi cvetlični park z razkošnimi cvetovi, če med njimi ne bi cvetele drobne marjetice in spominčice, take so Pvožlne rože iz strojnskih senožeti.«

Gospa Marija Suhodolčan Dolenc je Blaža Mavrela spoznala kot knjižničarka, ko je prihajal peš po knjige na ravne, si jih skrbno zložil v nahrbtnik ter se podal nazaj domov v strmino, v svoj samotni in odmaknjeni svet. Zapisala je, da je »Blaž Mavrel verjetno zadnji koroški bukovenik, naslednik Rožana Mihe Andreaša, Podjunčana Frana Ledra Lesičjaka in največjega Andreja Schusterja Drabosnjaka s Kostanj nad Vrbskim jezerom.«

MAVRELOVA DELA SO:

Camarske pesmi (1935),

Koroški ženitvovanjski običaji in nove camarske pesmi (1938),

Šopek s koroških bregov (1971),

Gozd šumi v meni (1977).

REVIJE, V KATERIH JE MAVREL OBJAVLJAL PESMI

Slika 43: Naslovnice revij (z internetne strani).

Blaž Mavrel je služil vojsko na soški fronti. Konec vojne se je razšel z družino in začel živeti samostojno življenje. Začel je hoditi v ravensko knjižnico, si sposojal knjige in pisal pesmi. Kasneje je pisal šege, navade in prigode. Danes ga poznamo kot strojanskega pesnika in koroškega bukvnika, znan pa je po svojem pesniškem ustvarjanju.

Emana Tahić, 7. b

Blaž Mavrel se je rodil v številni kmečki družini. Bil je bajtar, samotar, slovenski pesnik in fotograf. Brati se je naučil iz Mohorjevih knjig. Bil je pravi knjižni molj. Pisal je tudi pesmi, zato se ga je oprijelo ime Koroški bukvnik.

Ana Zoja Dobnik, 7. b

Blaž Mavrel se je rodil 2. februarja 1896 v Gradičah pri Libeličah v kmečki družini s trinajstimi otroki. Od tam so se preselili v Grablje pri Pliberku. Na Lokovici je dve leti hodil v dvojezično šolo. Leta 1908 se je družina povečala, zato so prodali posest in se vrnili v Gradiče. Moral je v vojsko na soško fronto. Bil je dvakrat ranjen. Po končani vojni se je z družino razšel. Bil je bajtar, samotar in krajevni Krjavelj. Brati se je naučil iz Mohorjevih knjig, ki so ga spremljale še iz očetove hiše. Pozneje si je iz knjižnice učitelja na Strojni sposojal Dom in svet in Ljubljanski zvon. Veliko se je učil iz knjižnih ocen v reviji Mladika. Ob lojenkah in petrolejkah je prebiral lepo slovensko besedo Gregorčiča, Prešerna, Cankarja, Župančiča in Aškerca. Z nahrbtnikom je hodil po knjige tudi v knjižnico na Ravne in prebiral Prežiha, Puškina, Solženicina, Rebulo, Dostojevskega, Tolstoja. Pisal je pesmi, v katerih je nadaljeval izročilo koroškega bukovištva. Pisal jih je v svoj zvezek in jih večkrat popravljaj in prepisoval. Prav zaradi tega marsikje najdemo njegove rokopise.

Zapisoval je tudi ljudske šege in navade, kasneje pa je pisal prigodne, slavnice, razpoloženske, ljubezenske, hudomušne in domoljubne pesmi ter jih objavljaj še v Mladiki, Novi mladiki, Viharniku, Pavlihi in raznih v koledarjih. Veliko njegove pesniške zapuščine hrani Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika na Ravnah na Koroškem, v fototeki pa imajo precej njegovih fotografij. Mavrel je tudi prevajal Prešernove nemške pesmi. Dr. Franc Sušnik ga je izbrano označil: »V vrsti koroških bukovníkov, teh nešolanih ljubimcev muz, na ljudske strune ubranih, ljubiteljev čudeža črk, pisanja in prepisovanja, je Blaž Mavrel eden tistih, ki so najviše merili do hrama učenosti.« Njegova bibliografija obsega 11 zapisov. Umrl je 18. 6. 1977 na Strojni, kjer je tudi pokopan.

Slika 44: Grob Blaža Mavrela
(foto: Mojca Hancman, 9. a).

Slika 45: Šola in cerkev (foto: Mojca Hancman, 9. a).

Zadnja kitica njegove pesmi Lipa je zapisana na njegovem spomeniku pri sv. Urhu.

*V senci nje si bom izbral
grob za mirno spanje,
list in cvet mi bo šumljal
vedno lepe sanje.*

Koroški kino klub Prevalje je posnel o njem tri dokumentarne filme:

Blaž Mavrel (Mirko Konečnik, 1976);

Bili smo pri Blažu Mavrelu (Roman Flis in Mirko Konečnik, 1976);

Pogreb Blaža Mavrela (Silvo Pečnik, 1980).

Bil je častni član Koroškega kino kluba Prevalje in za filmske dosežke je kino klub podeljeval plakete Blaža Mavrela.

Na Koropediji je o Blažu Mavrelu zapisano, da izhaja iz kmečke družine. Bil je bajtar, samotar in krajevni Krjavelj. Pisal je pesmi, v katerih je nadaljeval izročilo koroškega bukovništva. Po vrnitvi iz soške fronte je vzel v najem bajto sredi gozdov nad Strojno, kjer je v samoti popravljaval in prepisoval svoje pesmi in besedila drugih avtorjev, npr. Aškerca in Prešerna. Večkrat je romal v knjižnico na Ravne in celo v Ljubljano. Koroška osrednja knjižnica na Ravnah hrani veliko rokopisov in drugih dokumentov o njegovem življenju in delu (Camarske pesmi /1935/, Koroški ženitovanjski običaji in nove camarske pesmi /1938/, Šopek s koroških bregov /1971/, Gozd šumi v meni /1977/).

Napisal je kratko zabavno igro Zimski večer in nekaj kratke proze, iz nemščine pa je prevajal tudi Prešernove pesmi.

Zbrali in povzeli po knjigi BLAŽ MAVREL, KOROŠKI BUKOVNIK SREDI GOZDNIH SAMOT (Občina Prevalje, 2014) zapisali učenci in učence ŠNO.

Slika 46: Blaž Mavrel (Neja Kert, 6. b).

IZ RAZISKOVALNE NALOGE NERAZISKANA STROJNA

Objavljamo izsek iz raziskovalne naloge *Neraziskana Strojna, Ledinska imena in folklorne pripovedi*, ki sta jo leta 2003 izdelali Simona Franc in Ana Štruc pod mentorstvom Alojza Pristavnika in Bojane Verdinek.

Pripovedi, razen Mitje Šipka, so zapisane po zahtevah slovstvene folkloristike, torej gre za zapis govornih besed. Črkam, s katerimi zapisujemo v knjižnem jeziku, je dodan znak za polglasnik (ə). Tako zapisana besedila se lažje berejo na glas.

Želeli so popisati ledinska imena na Strojni, jih zapisati v rabi, razvrstiti v sistem in poiskati njihov izvor oziroma najti pripoved, ki bi govorila o nastanku ledinskega imena. Ob terenskem delu so odkrili, da je med ljudmi ohranjena bogata folklorna dediščina.

V teoretičnem delu so prikazali nekaj lastnosti kraja in pokrajine, življenje in delo Blaža Mavrela ter anekdote, vezane na našega koroškega bukovnika.

Pvožl je predstavljal poosebljanje otroške sreče, njegova nizka bajta, čeprav vsa temačna, je bila raj otroštva, njegov tresoči in slabotni glas je bil glas odpuščanja (Mitja Šipek, Šentanel, moje življenje, ČZD Kmečki glas, Ljubljana 1979: 257).

Pvožl je stal sredi izbe, neobrit, nasmejan in s tihim glasom pozdravljal svoje goste. Njegov starševsko očetovski izraz in milina tihega glasu sta delovala naravnost čudežno. Številna družina, ki se je trla v ozkem prostoru, ga je pomirjala in ni kazal niti najmanjšega znaka strahu ali skrbi. Ko smo si malo ogreli premrle ude in se nam je moč počasi vračala, smo postajali vse glasnejši. Dobričina, odmaknjen od sveta, je komaj vedel, da je vojska (Šipek, 1979: 254).

Nekdo se je spomnil, da bi bilo nadvse prijetno, če bi Pvožl na tej pojedini prebral še nekaj svojih pesmi, ki jih je nabiral vse življenje in vanje zlival vse svoje čustvo ter jih zaupal le redkim, za katere je menil, da so zaupanja vredni, pa še njim le po koščkih (Šipek 1979: 257).

Prelistal je zvezek za zvezkom in se ustavil pri zadnjem. Prebral nam je pesem o Titu. Pričakovali smo vse kaj drugega, sedaj pa to. Morda je bila to prva himna, ki se je na Koroškem oglasila na čast Titu in narodnoosvobodilni vojski. Napisal jo je to noč, ko je kuhal svinino in je gledal speče borce in borke, mladeniče, mladenke, otroke. Sam svojih otrok ni imel in kadarkoli je na sejmišču pred farno cerkvijo zašel med otroke, mu je bilo nekako nerodno. Vsi so ga imeli za čudaka in tudi sam sebi se je zdel, da živi na robu hrupne družbe, ki jo je srečeval le ob nedeljah po maši. Vendar nikoli ni želel, da bi ga družba zgrabila in ga zavrtinčila v svojo sredo. Zdelo se mu je, da bi mu v divjaškem vrtincu zmanjkalo sape, da so telesa brez duš mrtva in da njegova duša v krhkem telesu pač ni njihov enakovreden član. Rajši je živel v miru na obrobju družbe in bil tujec vsemu, kar so drugi imeli za domače (Šipek 1979: 257, 258).

Ko se je vrnil in zlil sveže namolzeno mleko v pisker ter ga postavil na ogenj, se je lotil polente. Zmaga, rojena gospodinja, se je začutila krivo, da mu opoldan ni pomila piskra, čeprav je pomoč odklonil. Menila je pač, da je možakar pozabil na to zaradi številnih opravil, ki jih je imel, da je priskrbel gostom čim boljše ugodje. Ko ga je opomnila, da bi mu le pomagala pomiti, preden prične ponovno s kuho, jo je modro poučil, da je tako opravilo popolnoma brez koristi. Čemu praskati koristno koruzno skorjo s sten, ko pa se pri naslednji kuhi spet nabere. Tako početje je metanje denarja v nič in je potrebno skorjo postrgati le toliko, da ima nova kuha prostora za mešanje (Šipek 1979: 259).

NISN ZNAVA GOTICE BRAT

Mam en spomin na strojnskiga Mavrela – Blaža.

Na Strojni je v šoli bla ena taka knjižnica in neki je blo takih starih knjig – še v gotici napisanih. Jaz pa nemško nisan znanla drugega ko pa, da sn se kej enostavnega znanla spravhat. No, in Maurel je večkrat prdšo po knige, ogromno knjig je znoso pa tod večkrat eno in isto. No, in enkrat spet pride. Ddrgač mu je kolegica dajala, tej je pa ni blo, sn bla pa sama. Mi je pa reko za eno nemško knjigo – jdz pa nisan znanla tdsto gotice brat pa tam zagledam kd̄r tdk̄ eno nemško knjigo pa prajim: »A bo ta?« Pa mu ponudim tdsto knjigo. On je pa čist tiho biu pa vzeu knjigo.

Drugič je pa kolegici nazaj pdrneso, je pa reko: »Oooo, dobro, da ste vi. Ta mlada si tdk̄ norčuje z mano.« Je rek: »Lej, tdsto knjigo mi je dala, namest tdsto. Si je vdrjetno mislava, da jdz tdk̄ ne znam brat in da je tdk̄ vseeno, kako knjigo mi pomoli.«

Mdn̄i je blo pa grozno tdk̄zko, da mu nisan dava prave knige. On pa ni mogo vdrjet, da jdz ne znam gotice brat. Je mislo, da ga zafrkavam.

(Jožica Jamer, v knjigi Bojane Verdinek *Lesene cokle*, ČZD Kmečki glas, Ljubljana 2002: 194.)

V raziskovalni nalogi so objavljene folklorne pripovedi, ki so jih posneli na terenu. Glede na žanrski sistem so slišali povedke, anekdote in dva obrazca. Ugotovili so, da je med pripovedmi največ povedk, in to strašljivih.

UČKA STRAŠI (bajčna povedka)

Mama pa brat sta pa šva v Celouc. To je bvo med nemščino embart. Pol je pa ata reko: »Tej pa grama š gdr̄ta h lesi ju počat.« »Vonadvo že hodta. Zaj je ura že adnajst,« so rdk̄li, »pa grema gvat, bota pa najbrž prdšva s cugo v Prevale, po pa peš gdr̄sa, al. Grema douta h lesi.« Po je pa dou na Grmavem vrho bvo na učka. Pa jdz ne viđm ... mdn̄ se zdi, da kd̄rkej ni bvo, ata je pa tdk̄ stroh bvo, da sma se mdr̄va za r̄ke držat, kejkdr̄ sma mđgva pa da sma dl̄teva v hiši. Čez pet minut je prdšva tdsta uč gdr̄ta na bajto po pa že kd̄r sm v Opvozovo. Če bi pdr̄leteva gdr̄si h nam, mđdva ne bi ušva ndr̄t̄r v hiši. Sãmo je pa ni bvo.

Pa se mi ni zdevo kaj hudega ... jdz sm bva tej stora enih 13, 14 liđt. Atana je pa tdk̄ stroh bvo, da so za r̄ko me držali pa tdk̄ sma dl̄teva, kejkdr̄ sma mova.

So rdk̄li, da je škopnek biu.

Tej je bva še stora bajta.

(Marija Volker, rojena Senica, Strojna, 1931, februar 2003)

PERKMANDLCI (bajčna povedka)

V Črni so jih meli. A viđte, ko so prajli, da so taki perkmandlci. Da so bli tam pđr eni hiši, ko se je rđkvo Pri Silvestro. Bva je gostilna. No, tam jih je bovo tđk vejko, da če je kdo prđšo h hiši, pa da je gnar meu, da so vsokiga ubđli pa urovbali, pa nđtđr pokopali v gartl. Tđte smo pa vejkobarti čuli prajit.

(Marija Volker, rojena Senica, Strojna, 1931, februar 2003)

KOSMATA KEPA (vražljiva povedka)

Dedi so kupil šđto kmetijo što, al. Blđso pa tam v Avstriji, kđr čez meji tam od Smrečđnika tam nđt. Reče se pđr Štiđbarjo pa pđr Petelino. Tđsti puđp je hodo Pernato v svote, al. So pa nimo Rjavca hodili, zuna na Jamnici. Zuna so pa ... tam je pa adn mrlič biu. Vđda, včasih je bvo čis drđgači. Se bol bali, bol sram jih je bvo, da bi kdo vido, da so s punc šlđ. A viđte. Po so pa pđr Rjavco meli mrliče, po si pa nista upava nđtđr, ko sta hodiva od bábnc, al. Po sta pa zuna stova pđr okni, nđtđr *gvadva*. Po pa, vđda, *vita* nđtđr, da so *lđdi*, sta *ótva* videt *duđ* je nđtre. Po pa en cajt stojita tam pđr okno pa gledata nđtđr ... kđr nanbart pa zamêrkata, da neki, neki, neki leze douta pđrt jima. Po pa *gvadata* po pa kđr *nanobart* pa pode na taaka *čudna* kepa, *kosmata dous pđrt jiva*. Po sta pa rekva: »Štuđ je pa najbrž hudič biu, vrah.« Tej sta pa šva ko Sveti duh na vsak kraj. So rđkli:« Zej pa ni, zej pa, zato pa, tej ko je mrlič ke, mđrš jđt modlt pa ne da tam za babem okolo hodiš!« Jiva je tđk strah bvo. Je bvo pa konc.

(Ana Krebs, rojena Mak, Strojna, 1943, februar 2003)

sta gvadva – *sta gledala*; *vita* – *vidita*; *lđdi* – *ljudje*; *ótva* – *hotela*; *duđ* – *kdo*; *nanobart* – *naenkrat*; *čudna* – *velika*; *dous* – *sem dol*; *pđrt* – *proti*; *jiva* – *njima*; *štuđ* – *to*

POLNOČNI STRAH (strašljiva povedka)

O, Marija, če jđz začnem prajt, bo ceu popoldan šou!

Adn je enmo reko, da óče jđt ob polnoči duđmo, al. »Ti že ne boš šou!« Je reko: »Jđz se nobenga ne bojim!« Po so pa rđkli: »Ne hodi taj, pa ja stroši ob polnočđ!« Je pa šou tota do Požegave košte (A viđte, ke je Požegava košta?), do tam pride ... pol pa ... ena učka šva ... po pa gđrta po Utkavem vrho. Pa zmiđrn je bva bol vejka, zmiđrn je bva bol vejka, dokler da je bva tđk vejka tđk ko ena *đrdesije* ... (A viđte, kđk vejka je ena *đrdesije*?) ... en vđlek kuđrp. Pol pa stisnava ga tam nđtđr, on je pa prđš vonta od Požegave košče štđk nđt v *vogou* ... Je pa eno uro nđt tđk *mòdlou*, čeglih ni biu vern. Ni rad modlou, alte. Kiđri vejk modlijo, kiđri pa majn. Eno uro je sàmo mòdlo, pol je pa dou *na tliđh* podvo neki tđk ko pa *pliđh*. Nđč ni bvo *vđnč*, nđč. Prej pa sploh ni mou naprej. Je reko: »Če *sm se tota vstano*,« je reko, »ko da bi me *ótvo* neka opđčt.«

(Marija Volker, rojena Senica, Strojna, 1931, februar 2003)

đrdesije – *sito za presevanje*; *vogou* – *vogal*; *je mòdlou* – *je molil*; *na tliđh* – *na tleh*; *pliđh* – *pleh*, *pločevina*; *vđnč* – *več*; *sm se tota vstano* – *sem tja vstal*; *bi ótvo* – *bi hotelo*

ZLATE ŽLICE STRAŠIJO (strašljiva povedka)

Na meji, tam med Grmem pa tam, tam so rđkli, da žlice *tolaji*, da so se, da so čosi ravbarji meli nđtre svoj štant. So pa najbrž anga bđk sprajli po je pa na tđsti način pole pa strāšt začāvo. Je glih tđk ko bi, ko ti po mizi ... žlice, ko ti paledrōji. Tđk so hodīli nimo. So rđkli, pač *vđnčduđ* je ču, mđnda, da, da je ropotovo tam nđtđr spoda. Glih tđk so rđkalđ, včasđh, ko sn še tđk čist mala bva, mđrm rđčt mihna. No, sn še čist mihna bova, so rđkli: »U, tam *vđnta* le ili. Tam nđtđr žlice *tolaji*!« Zlate žlice, so rđkli, da so *tolali*. Zej pa, duđ jih je vido al jih ni vido, samo rđkvo se je tđk, na.

(Ana Krebs, rojena Mak, Strojna, 1943, februar 2003)

tolaji – *delijo*; *vđnčduđ* – *večkdo*; *vđnta* – *tja ven*; *paledrōji* – *ropotajo*; *ilati* – *hiteti*

ŽEJNI ŠENTANEUČANI (šaljiva povedka)

Što je pa tđsto, ko so miđrli železnco skozi Strojno. Strojna je odrezana od svēta, pa so Strojanci želeli si ceste, al pa kaj.

Po so pa v Šentanevo se zbrali eni taki vicmoharji pod vodstvo nekiga učitlna, pa so šli cesto merit. Ne cesto, železnco. So pa prđšli do Pokrznika tamle. Tam je pa tđsti *ohar* čisto blizo ceste. So pa rđkli: »Železnico mermo, što skoz bo šva, samo šđti *ohar* je nam napot. To je treba podđrt.« Pokrzniki so se čudno branli. Po so se pa pogodli za...ne vem. Mislim, da za vino. Dva litra vina al več. Po je pa tđsti *ohar* ostau, pa so šlđ naprej. Pa so prđšli sām na Janeže, pa so štō skozi hišo hotli. Rđkli so, da pač ne more ke drugi jđt. Hiša je pa grajena mavo krivo, pa se ni davu. So pa tut rđkli, da bojo neki podrli. Pa so se spđt što pogajali. Tud za neki vina, no za neki litrov vina. Što je bva pa še gostilna, so pa tđsto vino zapili.

Železnce pa ni bvo. Še do dans ne, ko je biu koj hec.

(Lenčka Sekalo, rojena Sekalo, Strojna, 1941, februar 2003)

vicmoharji – *šaljivci*; *ohar* – *pokrit most na gomno*

KURJI ZAKLAD – DOUH NOS (šaljiva povedka)

Neka o Šentanevcih tudi, ko so šlđ kopat šac, zaklad. Na Libeliško goro nekam. Pa so nabasali doma malco pa krampe pa so šlđ. To, pđr Janežo, je bva gostilna, so prđšli griđda pa so čudno prajli, kđk bojo prđšli nazaj bogati. Pa grejo naprej, pa pridejo tam ... pa hočejo odkopat, je pa en prej zakopo en piskđr kurjekou tam.

Pa so kopali tđste kurjeke tam! Bvo je še kđr mavo tđžko najbrž. So krampe dou s tđstih ročajeu duđbli pa pometali jđh po lđso ... pa so šlđ nazaj. Po pa niso upali to prđt griđda v gostilno, ko niso kaj skopali. Tđk da so se skrđlđ zgora nad hišo nđtđr, da nobedn ni vido, ko so šlđ nazaj.

(Lenčka Sekalo, rojena Sekalo, Strojna, 1941, februar 2003)

BLAŽ JE BIU TATA MATA (anekdota)

S šihlni sta prekrivava. On *je stričgo* po pa ... sestra je pa kuhava, Katra, sestra. On je pa *cuđ stričgo*, noso šihlne *gđr*, pa *vđne* prebira dole. Po sta pa *gđre* prespáva. Onadvo sta švo *nđt* v pornje, *gđr* na otavo, *gđr* na stuđh, *gđr* na vrh ležet, Železnik pa naš. On je pa *kđr* spoda *nđtđr* zliđzo. *Kđr* spoda *nđtđr*. Onadvo zgora, on pa spoda *nđtđr*. Zej, če si morte predstavlat. Zutra ... onadvo sta zgoda *vstova*, mož pa Železnik – da bi čimprej fertik bva pa prej naradva. *Vđda*, se pa *kđr* obliđčeta pa se spustita douta po *tđsti* otavi. Pa *gđr* na jega. Tej sta ga pomencóva skor. Sta se ustrašva, ko je zakričávo, ka je neki trdega. Voni pa *tuj*, ka se le rojta, da ga nedo tlači dou. *Dđrgači* je pa Mavreu biu tata-mata za sebe ...

(Ana Krebs, rojena Mak, Strojna, 1943, februar 2003)

je stričgo – je stregel; *tuj* – tudi

MAVREU NA POST (anekdota)

Pa tud sta na an kvatrn *patk* kriva, mi smo včasih strogo se postli, al. Pa onadva pa verna oba, zelo. Katra, sestra, je bva v cerkli, tudi. Ona je bva samouk in je vse note sama pogruntava vse note, *kđk* greji. *Vđda*, je bva pevovodkina *gđra*, da so *tđk* *tđsto* ljudsko petje meli.

In po je pa kuhava – za *ižino* je nardíva žganke, pa ne vem, sm pozabva, a je biu kofe zraun al ne vem ka. Pa je pol z *grompemi* zabiđlva *tđk*, prav *tđk*. Po sta pa dvo rekva: »*Kđk*, *kđk* taj zaj?!« Mi se ob *patkđh* strogo *pòstmo*, da ne diđmo *grumpou* pa ne masti *gđr*. Je reko: »Štuđ pa *tđk* z *grompami* zabiđlno.« Tej je pa rekva ona, je rekva, Katra je rekva: »Ah, *grompi* pa *tđk* niso *màso*!« Je rekva: »Pa *tđk* *vohko*!«

Haha!

(Ana Krebs, rojena Mak, Strojna, 1943, februar 2003)

patk – petek; *ižina* – južina, *kosilo*; *grompi* – ocvirki; *màso* – meso; *vohko* – lahko

MAVREU IN OLIKA (anekdota)

Ko je mimo šou, si *zmiđrn* reko: »Dober dan!« A ne?! On pa *zmiđrn* *tđk* počasi: »Buđh daj!« In *tđsto* se mi je vtisnavo v spomin, ko je *tđk* reko počasi. Pa *klobuk* je vedno *dau* dou pa se odkriu.

(Marjana Kobovc, rojena Volker, Črna na Koroškem, 1963, februar 2003)

ZABAVLJICA 1 (obrazec)

So prajli ... tam *pđr* Uršli gori so ni pavri, al. Adn je Škrubi, adn je Mravljak, adn je Čopati voni pa Sromak. So pa štirji. *Kđr* *tđk* kup, pavri, *tđk* sosedi so. Pol so pa moj ata zmerom prajli, ko so v Strojno *prđšli*, al. Je reko: »Šentaniđuci smo jih pa *trocali*, ko so *prđšli* v Šentàno na žegnane.« So *rđkli*: »Škrubi, Mravljak, Čopati, Sromak, hodi v gore, se žđnt ne more.«

Ko so *prđšliđ* v Šentano, so se *gvošno* *stđplđ* na *tđste* *besiđde*. Po so pa *šentaneuski* *puđbđ* *tèpeni* *blđ*.

(Ana Krebs, rojena Mak, Strojna, 1943, februar 2003)

ZABAVLJICA 2 (obrazec)

Pa še v Šentanevo so taki. Adn je Rezar, adn Sekau, adn Pikau. So pralji: »So rezali pa pikali pa sekali pa še celi so ostali!« Tòk je to biu en hec, ko so puðbi pròšli vkop. Po so pa tðsti, ko so blò na vasi ... so vkòp držali, tðsti, ko so pa bol od zuna, so pa dròč vkòp držali.

(Ana Krebs, rojena Mak, Strojna, 1943, februar 2003)

Vse te pripovedi so pomemben del naše zgodovine, kulture. V njih nastopa veliko bitij, ki so nastala zaradi človeške domišljije. So tudi posledica nevednosti ljudi in njihove preprostosti. Izkoristili so vsako ponujeno priložnost za pripovedovanje, s katerim se je ohranjalo strojansko narečje in zgodovina. S poznavanjem besedil so imeli navsezadnje pomoč pri vzgoji. Če otrok ni ubogal, so povedali strašljivo ali vražljivo povedko ter jih odvrnili od vragolije. To je dokaz, da pripovedovanje folklornih pripovedi ni le zabavno, ampak je služilo vzgojnim namenom. Njihova najboljša lastnost je, da danes ohranja preteklost in združuje generacije.

Bojana Verdinek, prof.

POGOVORI IN PRIPOVEDI

Učiteljica Jožica Štavdekar je dolga leta poučevala na podružnični šoli na Strojni, sedaj pa uči na naši šoli. Zaradi njenega dobrega poznavanja te vasice (če se ne motim, je živela in živi v bližini Strojne) in dela na obeh šolah sem se odločila, da poskušam kaj zanimivega izvedeti o njenem delu, morda tudi kaj o prednostih ali slabostih takega poučevanja.

Ali je življenje v mestu drugačno kot na podeželju?

Res je, že od malega živim blizu Strojne. Lahko bi rekli, da živim v predmestju Strojne, ker sem bila najprej doma na Zelenbregu. Življenje je zagotovo drugačno od življenja v mestu, saj smo ljudje na deželi med seboj bolj povezani ter se bolje poznamo.

Kako dolgo ste učili na podružnici na Strojni? Kakšne so razlike poteka pouka na majhni šoli s kombiniranim poukom in tukaj na Osnovni šoli Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem?

Na podružnici sem učila okoli 10 let. Razlike v poučevanju so ogromne. Na Strojni je bilo npr. 23 učencev na celi šoli in dva oddelka (od prvega do četrtega razreda je pouk potekal v enem oddelku, od 5. do 9. v drugem). Imeli smo kombinirani pouk. Učenci so veliko delali samostojno. Učiti sem morala vse predmete: od fizike, matematike, kemije do slovenščine in tujega jezika. Ko sem začela učiti na Ravnah, je bila ura včasih neskončno dolga, ker sem bila navajena razlagati snov na hitro, dosti pa so učenci delali sami ter pomagali drug drugemu, jaz sem jih usmerjala, jim pomagala in razložila, kar niso razumeli.

Bi morda izpostavili kakšno prednost podružnične šole?

Na podružnici je zagotovo bila velika prednost ravno ta povezanost med šolo in vaščani. Povezana sem bila s samim krajem in starši, otroci so bili strpnejši. A tukaj je lažje podajati snov, saj ne razlagaš snovi več razredom naenkrat.

Se česa nenavadnega še posebej spominjate?

Spomnim se, kako je neko zimo zapadlo toliko snega, da je segal do oken v naših učilnicah. Učenci so bili tako veseli in navdušeni, da so naenkrat začeli skakati skozi okno v sneg. Še večje veselje pa je bilo, ko so nam zaradi snežnih razmer podaljšali zimske počitnice.

Pogovor z učiteljico opravila in zapisala: Saška Ridl, 9. b

Moja babica je bila učiteljica razrednega pouka. Pripovedovala mi je, kako je začela poučevati. Ko je leta 1967 končala učiteljske v Ljubljani, je dobila prvo zaposlitev na Osnovni šoli Franja Goloba na Prevaljah. Takrat je bil ravnatelj šole naš znani pisatelj Leopold Suhodolčan. Kmalu je bila premeščena na podružnično šolo v Šentanelu nad Prevaljami. Stanovala je v majhni sobici na podstrešju šole. Takrat so na šoli učile tri učiteljice, vsaka po tri predmete. Dopoldne je učila tretji in četrti razred, popoldne pa šesti, sedmi in osmi razred. Pouk je potekal tudi ob sobotah. V učilnici je bila majhna peč, katero so morale jeseni in pozimi zakuriti, da jim je bilo toplo. Pozimi je pogosto zapadlo veliko snega in šolarji so morali (pri)gaziti v šolo. Včasih je bilo snega toliko, da so jim mame utirale pot do šole. Tudi babica je ob koncu tedna peš hodila v dolino k družini, ker ni imela avtomobila. Na šoli je bilo malo otrok. Še vedno jih ima v lepem spominu. Bili so pridni učenci, včasih pa so znali tudi ponagajati. Enkrat so ji na kljuko nastavili mrtvo kačo. Tako se je prestrašila, da se še danes kač zelo boji. Po nekaj letih poučevanja na podružnični šoli se je zaposlila na Osnovni šoli v Dravogradu in tam učila do svoje upokojitve leta 2002.

Domen Rebernik, 6. b

Obiskal sem svojo teto Katarino Iršič (rojeno 1963, ki živi na Strojni), ji zastavil nekaj vprašanj. Z veseljem mi je povedala nekaj o svojem življenju od mladosti do danes.

KAKO SE JE ŽIVELO VČASIH NA STROJNI?

Kot otrok sem živela na kmetiji pri Utku. Vse se je delalo ročno in večino hrane smo pridelovali doma. Na njivah in travnikih smo si pomagali z volji, saj ni bilo traktorjev in strojev. Sosedje smo si pomagali in se družili pri žetvah, steljerajah, večjih kmečkih opravilih in se znali poveseliti. Otroci smo večinoma pasli živino. Živelimo v starih hišah, ki so bile iz kamna in lesa. Imeli smo tudi vaške veselice.

KAKO JE NA STROJNI DANES?

Danes so na Strojni velike moderne kmetije, delo opravljamo s stroji. Kmetje tudi hodijo v službo. Ni več tako veselo, kot je bilo nekoč.

KAKO STE HODILI V ŠOLO?

Šolo smo obiskovali na Strojni. Tu smo imeli osemletko. Otroci smo bili razdeljeni v dve skupini. Prva od prvega do četrtega razreda, druga pa od petega do osmega. V šolo smo hodili peš. Čez čas je bil pouk samo še do 4. razreda, nato so pouk pred desetimi leti tu na Strojni ukini. Sedaj naše otroke s kombijem vozijo v dolino.

KAJ STE POČELI KOT OTROCI V PROSTEM ČASU?

Pomagali smo pri lažjih kmečkih opravilih. Igrali smo se z žogo, skrivalnice in podili smo se po travnikih in gozdu.

KAJ BI SPREMENILI, ČE BI MOGLI?

Želimo si, da bi nam uredili cesto, da bi bile poti do nas dostopnejše. Bilo bi lepo, da bi kmetje večkrat našli čas za druženje in bi bilo spet veselo kot nekoč.

Zapisal: Luka Iršič, 7. b

Strojna je lepa stara koroška vas. Leži na severu, na sami avstrijski meji. To je razbita gorska vasica, ki šteje okrog petnajst domačij in leži na približno tisoč metrov nadmorske višine.

Na Strojni živijo ponosni ljudje, včasih pa so tu živele številne družine, ki so štele tudi po deset in več otrok. Življenje je bilo težko, saj niso imeli traktorjev. Strojna je zelo strma in po teh strminah je dobila tudi ime. Pri vsaki hiši so imeli par težkih volov ali pa konje, s katerimi so orali njive in spravljali les iz gozda. Preživljali so se v glavnem z živinorejo in z gozdarstvom. Hrano so večinoma pridelali doma, saj so sejali pšenico, koruzo, rž, sadili krompir in vse ostale poljščine, živeli pa so dokaj skromno.

Ker kraj leži na sami meji z Avstrijo, je bilo tu včasih tudi omejeno gibanje. Mejo so pazili vojaki takratne skupne jugoslovanske vojske, ki so bili oboroženi in dosledni. Večkrat so preverjali domačine, ki so morali s seboj vedno nositi obmejne izkaznice, tudi takrat, ko so delali v gozdu ali na polju. Zgodilo se je, da se je izgubil kakšen gobar pa so ga nato odpeljali s seboj na stražarnico in ga priprli.

Kmetje so živeli v strahu vse do leta 1991, ko se je Slovenija odcepila od Jugoslavije in postala samostojna država. Danes so meje odprte in se vsi lahko prosto gibljejo.

Žal se je življenje danes na Strojni precej spremenilo. Mladi so odšli v dolino, kjer so pogoji za življenje boljši. Tam imajo šole, zaposlitev in stanovanja, kmetije počasi zapuščajo in te propadajo. Na vasi ostajajo le starejši ljudje, ki ne morejo več toliko delati. Vse manj je otrok, zato so pred desetimi leti šolo zaprli. Tistih nekaj otrok raje vozijo v dolino na Ravne. Danes so preurejeni šolski prostori namenjeni raznim družabnim prireditvam. Otroci iz drugih delov Slovenije prihajajo k nam v šolo v naravi, tukaj imajo tudi tabore skavtov in tabornikov.

Kraj je zaradi svoje lepote privlačen tudi za pohodnike, kolesarje ...

Povedal Jože Iršič, Strojna 11 a, stric Luka Iršiča iz 7. b

V soboto, 11. 3. 2017, sem skupaj s starši obiskal Strojanca, gospoda Jožeta (Pepija) Kobovca (rojenega 1943, stanujočega na Strojni 23), ki je že dolga leta naš prijatelj. Spoznali smo ga, ko smo pred 12 leti obiskali Strojno. Takrat je še v stari hiši živela njegova mama.

Slika 47: Hlev na kmetiji Kobovc, na strehi sončne celice.

Na domačiji je govedo angus.

Slika 48: Nova hiša pri Kobovcu.

Slika 49: Stara kašča, pokrita s skodlami.

V kašči so hranili žito.

Slika 50: Kašča, prekrita s sodobno kritino.

V ozadju kašče nova stavba, kjer je prej stala stara hiša. Pod hišo je ohranjena prvotna klet.

Slika 51: Kašča in gospodarsko poslopje.

Gospod Kobovc mi je povedal, kako je potekalo delo na kmetiji nekoč. Primerjal ga je z delom danes.

NEKOČ	DANES
Njive so orali z voli.	Njive orjejo s traktorji, sadijo krompir.
Sejali so ajdo, rž, toter, oves, lan.	Žita skoraj ne sejejo več.
Žito so mleli z mlini na vodo (lastnika mlinov sta bila Smrečnik in Kadiš), ki so bili v grabnu, kjer je bil potok, ki ga danes ni.	Žito meljejo strojno.
Žito so želi s srpi in ga mlatili z »dreš mašino«, zrnje so ločevali od plev z »vetnekom«.	
Jabolka so tolkli z lesenim »tolkovcem«.	Jabolka zmeljejo z električnim strojem.

Slika 52: Strojanska cerkev sv. Urha.

Slika 53: Strojanska cerkev in del obnovljenega poslopja nekdanje osnovne šole.

Gospod Kobovc mi je povedal, da je osebno poznal Blaža Mavrela. Pozna tudi nekatere njegove pesmi. Govoril je tudi o strojanski šoli. Povedal je, da je v času njegovega šolanja šola obiskovalo 25 učencev. Danes je šola na žalost zaprta.

Na koncu je še omenil steljerajo, ki je bila vsako leto velik dogodek na vasi. Sosedje so se zbrali in pripravljali steljo za živino, saj je bila ta pomembna, ker so potem imeli gnoj. Po njej je bila vedno gavda. Pri opraviu je bilo hrane in pijače na pretek. Pili so mošt, jedli pa npr.: kisavo/kislo župo iz svinjskih nogic, ajdove in jabolčne zvitneke/zavitke, ki so bili zabeljeni z domačimi grumpi.

Spomni se tudi, kako so otroci in ženske v avgustu nabirale prajzelpel, to so brusnice. Teh je bilo včasih na Strojni zelo veliko, danes jih skoraj ni. Ponje je redno prihajal trgovec iz Maribora. V nahrbtniku in košari, ki jo je imel na glavi, jih je peš odnesel do Dravograda na vlak. Dokler so brusnice v gozdu zorele (meseca julija), so jih dobro varovali, da jih drugi niso obrali.

Ko mi je g. Kobovc pripovedoval vse te zgodbe, sem dobil zamisel še za pesem *Bregovna je Strojna tam*. V njej sem primerjal dogodke nekoč in danes.

*Visoko tu cerkvica še vedno stoji,
a danes obnovljena šolska stavba poleg stoji.*

*Nekdaj učenci so gulili kłopi,
a danes šola v spominu le ždi.*

*V lesu nekđaj so prajzdelper nabirali,
a danes ga več ni, ker so vsega izropali.*

*Je največji dogodek steljeraja bila,
a danes žagovina je stelja mehka.*

*So voli gnoj vozli v strme brege,
a danes traktorji namesto njih vse naredo.*

*Se včasih je paslo govedo in voli,
a danes pase se angus naokoli.*

*So toter sejali in mlini so mleli,
a danes smo se za nevedne imeli.*

*Bregoven še vedno dovolj je ta svet,
a danes mikaven z vrha je razgled.*

*Strojanec ponosen na svoj je ta breg,
a danes z njega odhajajo v svet.*

Avtor besedila in fotografij: Bor Čepin, 9. a

OREHI

Zgodba, za katero sem izvedel, se je zgodila po resničnem dogodku na kmetiji visoko na Strojni. Ni tako huda, vseeno pa je kmetu pognala strah v kosti.

Kmet, ki je cel dan pridno delal na kmetiji, se je odločil, da gre zvečer v gostilno na pijačo in se pogovori s svojimi sosedi, kaj vse so naredili in kaj še bodo. Po nekaj kozarčkih vina je pogovor stekel in nobenemu se ni mudilo domov. Ko je ura odbila polnoč, so se le poslovili in odšli vsak na svoj dom. Ker je bil malo v rožicah, pot ni bila lahka. Večkrat je obstal in kaj pogledal. Nenadoma je med hojo zaslišal, da za njim nekaj škrablja. Obstane, pogleda, a nič. Ko nadaljuje s hojo, spet zasliši to škrabljanje. Pogleda nazaj pa spet nič. Potem se je to ponavljalo. Postalo ga je strah. Razmišljal je, saj je ura polnoč. Še sovo je slišal, torej ga nekdo

straši. Pričel je teči. Takrat je to škrabljanje postalo še glasnejše. Ni se upal ustaviti in pogledati nazaj. Tekel je vse do doma, planil ves bled in prestrašen v kuhinjo. Povedal je, kaj je doživel. Domači so ga poslušali. Ko je slekel suknjič in ga položil na mizo, so se iz žepov po vsej kuhinji skotalili orehi. Takrat se je spomnil, da je med potjo nabral orehe in si jih natlačil v žepe. Smeh je napolnil ves prostor.

Vito Robnik, 7. b

Zgodbico mi je povedal dedek Roman Dvornik, rojen leta 1950, stanujoč na Čečovju 49 na Ravnah na Koroškem.

UČENCI O MAVRELU, STROJNI IN STROJANCIH

*Koroški bukovnik Blaž Mavrel je bil,
knjige jebral, pesmi pisal in besedila prepisoval.
Redno v dolino se je po knjigo podal,
s klobukom na glavi vsak Korošec ga je prepoznal.*

Tijana Spasojević, 7. b

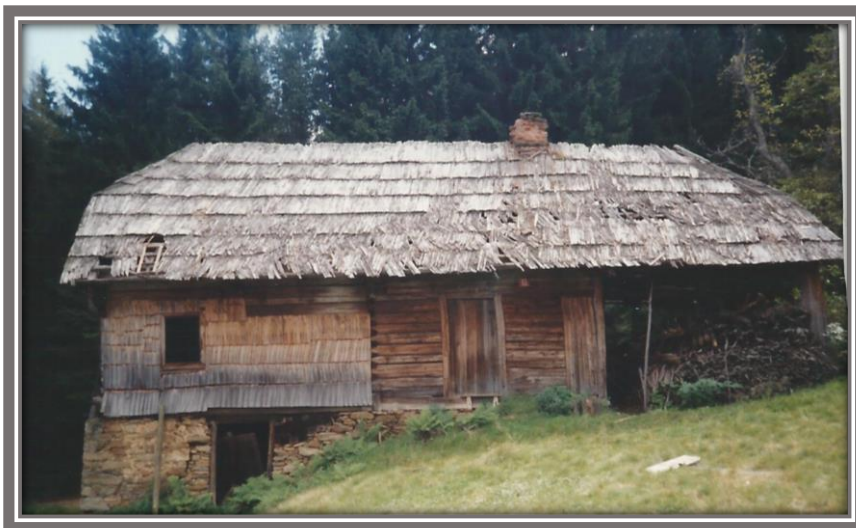

Slika 54: Doprni kip Blaža Mavrela, delo kiparja Andreja Grošlja (iz arhiva učiteljice Marije Mirnik).

*Blaž Mavrel je imel majhno hiško,
da je v njej lahko slišal miško.
Kuhal si je sam,
ker bil je samotar.
V dolino je po knjige hodil,
saj je veliko bral in pesmi koval.
Z ljudmi ni rad govoril.
V Strojni je pokopan
in vsakemu Strojancu je znan.*

Matic Kamenik, 6. b

Slika 55: Blažev dom na Strojni 33 (iz arhiva učiteljice Marije Mirnik).

*STROJNA, ti na 1055 m kraljuješ
in si Zelenbreg ogleduješ.*

*Pozorna si na vse sosede,
da na poti do Urha ne pride do zmede.*

*Zmedo pa rad povzroči Oplaz,
kjer poskrbijo za naš zajetnejši pas
in da žeja ne uniči nas.*

*Šola že 10 let več ne obratuje,
saj v vasi otrok primanjkuje.*

*Ne primanjkuje pa veselja do dela in narave,
saj so Strojanci pameti zdrave.*

Anže Ranc, 8. b

STROJNA gorska je vasica,
težka nje je gruda.
Kdo bi si mislil,
da bo svoj čas tam skromen pesnik prebil,
ki bo Korošcem pečat bukovnika pustil.
V besedi njegovi si **Strojanci** so izbrali,
da v njive rž bodo sejali.
Ržen kruh, mošt, šege in navade ter pesem domača
jim dajo korajžo in moč,
da težko življenje se lepše obrača.
V Mavrelovih pesmih njih življenje ter delo v naravi oživi,
star ali mlad,
tam poje vsak rad.
Gori tam lesnikovec se toči
in iz peči kruh rženi diši, vsak bi maral tam živet.
Na Strojni Blaž Mavrel rad je živel,
bral knjige, pesni,
večkrat z nahrbtnikom na izlet v dolino odšel.
Vrh Strojne Urhova cerkev stoji,
njen zvon daleč v dolino doni;
govori o samorastniku sredi gozdov,
o pesmih njegovih – o šopku s koroških bregov.

Rok Plesnik, 7. b

Na Strojni sem že večkrat bil s taborniki. Prespali smo v šotorih v okolici šole, nekateri pa v preurejenih učilnicah. Šola je po obnovi postala zelo lepa, moderna zgradba. Sobe so velike, okolica urejena. Ko stopiš v zgradbo, se ti glava napolni s šolskimi mislimi o zanimivem in zabavnem pouku, ki je nekoč tu potekal.

Rok Ažnoh, 9. a

Slika 56: Obnovljena šola na Strojni (foto: Mojca Hancman, 9. a).

Strojna! Zame in za nas tabornike je znana vasica, saj se v naši nekdanji podružnični šoli odvijajo mnoge aktivnosti, srečanja, tabori ... Letos smo tam imeli že 4. zimski tabor, ki ga vedno preživimo s prijatelji iz slovenjgraškega roda *Severni kurir*, lani, leta 2016, pa smo uživali že na 3. letnem taboru. Prav zato nam je Strojna posebej prirasla k srcu. Med našim bivanjem smo spoznali tudi mnogo domačinov, kmetov. Všeč nam je, da je šola, v kateri spimo pozimi, blizu gozda, velikega travnika in igrišča, kjer se odvija večina naših dejavnosti. Poleg taborov imamo na istem mestu organizirane duhovne vaje, kar je velik plus, saj potrebujemo mir, naravo in ustrezen prostor za druženje.

Filip Dihpol, 9. a

Slika 57: Cerkev na Strojni (foto: Matej Čebul, 9. a).

V 4. a in b-razredu smo se o Strojni pogovarjali pri predmetu družba, ko smo se učili o orientaciji in straneh neba ter primerjali življenje na vasi in v mestu. Nihče od otrok v a-oddelku ni vedel, da se je v tej vasici rodil in živel pesnik Blaž Mavrel. Na kratko smo se seznanili z njegovim življenjem in delom ter si ogledali njegove fotografije. Učenci so se preizkusili v kovanju rim. V pesmih so predstavili tematiko podeželja in kraja, v katerem živijo.

Milena Sinanovič in Tanja Mavrel, razredničarki četrtošolcev

*Moj dom je sredi vasi,
kjer po gozdu diši.
Zjutraj ptički žvrgolijo,
zvečer pa zvezde se iskrijo.*

*Zjutraj, ko sonce vstane
in me toplo objame,
na kombi pohitim
in v šolo odpravim.*

Benjamin Kolenc Fajt, 4. a

*Živim na Ravnah, kjer je lepo,
prišla je pomlad, spet je zeleno in toplo.
Jeseni nas Uršlja v gore povabi,
nas z barvnimi listi v krošnjah premami.*

Teja Gracelj, 4. a

*Moj domači kraj je moj najljubši raj.
V njem sem rad doma,
saj okoli polno je gora.
Tu kaj sami dobri ljudje so doma,
ki jim nihče ne seže do peta.
Ravne so prijeten kraj,
zato nas pridite obiskat kdaj.*

Jošt Petrič, 4. a

*Na vasi je lepo,
ker ptički pojo.
Tam prijetno diši,
ker vse lepo cveti.
Na vasi mine čas počasi,
se kmet veseli,
če njiva dobro obrodi.*

Jaroš Kališnik, 4. a

*Tu, kjer jaz sem doma,
mesto Ravne vsakdo pozna.
Moj dom prelepa je Koroška,
tu vsak otrok se lahko sprošča,
ker ena je resnica prava –
le čista narava je zdrava.*

Nik Kadiš, 4. a

Slika 58: Hlev (foto: Matej Čebul, 9. a).

*Naša kmetija na hribčku stoji,
kdor jo obišče, se nasmeji.
Krave in ovčke so naš ponos,
saj mukajo in blejajo cel dan naokrog.
Šefov na naši kmetiji ni,
smo vsi enakovredni delavci.
Na naši kmetiji ni nikoli dolgčas,
zato prisrčno vabimo k nam tudi vas.*

Luka Skledar, 4. a

*Strojna, vas domača,
je lepa kot domača pogača.
Tam se ljudje radi veselijo
in od svojega dela v strmini živijo.
V njej je zdrav planinski zrak,
povsod okrog se zliva v mrak,*

Ana Ramšak, 4. b

*Na hribu vas Strojna leži,
tam nekaj majhnih hiš stoji.
V njih prijazni ljudje živijo,
ki radi pojejo in se veselijo.
Na oknih rože cvetijo
in prijetno dišijo.
V strugi potok žubori,
na Strojni veseli so vsi.*

Lana Kokot, 4. b

Vsi poznamo toplo vasico Strojno, ki se nam ponuja v vsej svoji lepoti s prečudovitim razgledom na našo pokrajino. Prijazno nas sprejme in ta naš svet lahko doživimo vedno znova in znova, če jo obiščemo.

Tu je bil dom Blaža Mavrela, pesnika in bukovnika koroške zemlje. V svojih delih je opeval koroške običaje. Ob petrolejki je prebiral slovensko in svetovno književnost ter posvetil svoje skromno življenje pisanju in prepisovanju. Po pogovoru o njem smo pri pouku zapisali nekaj pesmi o domači pokrajini, Strojni in Strojancih, ki so prijazni ljudje.

Zvonka Kavšak, razredničarka 5. a

Živim na kmetiji na Zelenbregu, od koder imamo zelo lep razgled. Ko sedim pred hišo, vidim Uršljo goro, Peco, Raduho in lepe strojanske kmetije. Na vrhu Strojne je cerkev sv. Urha, kjer se ob nedeljah zberemo pri maši. Zraven nje stoji zaprta podružnična osnovna šola Prežihovega Voranca, ki so jo pred desetimi leti obiskovali zadnji strojanski otroci. Danes jih s Strojne in okolice vozijo s kombijem v OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem, v prostorih nekdanje podružnične šole pa ob pomembnih praznikih za krajanje pripravljamo proslave.

Nika Oblak, 5. a

*Koroška, moja domovina,
ti res zame si edina,
vedno iz srca te bom ljubila,
domovina, moja mila!*

*Četudi bom šla od tod,
tu še vedno živel bo moj rod.
Ko domov prispem,
proti Strojni lepote zazrem.*

Maja Mager, 5. a

*Tu na Koroškem moj dom stoji,
tu sončece sije in vse razveseli.
Tu smo vsi prijatelji
in radi zapojemo si.
Tu doma so prijazni ljudje,
zato bom med njimi ostala
in nikamor v svet se ne bom podala.*

*Povsod sem že bila,
a najlepše je še vedno doma.
Imamo gozdove in srečne ljudi,
moja dežela je vedno najlepša,
ko skupaj zbrani smo vsi.*

Neža Šuler, 5. a

*Pod Uršljo goro sem doma, tu je tudi moja mamica.
Pod Uršljo goro zdaj sedim in se veselim.
Uživam pod goro, opazujem lepo naravo to.
Vidim dom, sinjino, svojo domovino.*

Lia Lužnik in Ivana Gašič, 5. a

Slika 59: Kmetija Utek (foto: Matej Čebul, 9. a).

*Na hribčku je vasica,
lepo ime Strojna ima,
v njej Strojanci so doma,
ki so vesela družčina.*

*Srečno oni živijo,
vsak ima svojo kmetijo,
prijateljstvo skupaj gradijo
in se radi poveselijo.*

Maja Mager, 5. a

*Na Strojni Strojanci živijo,
vsak ima svojo kmetijo.
V vasici tudi Blaž Mavrel je živel,
je knjige bral in pesmi pel.
V dolino rad je po knjige hodil
in se zvečer vračal tja,
kjer je bil doma.*

Nika Oblak, 5. a

*Na Strojni Strojanci živijo,
radi se poveselijo.
Vsakdo, ki Strojno obišče,
vedno tam kaj lepega poišče.*

Neža Šuler, 5. a

Slika 60: Kmetija Šopek (foto: Matej Čebulj, 9. a).

*Strojanci prijazni so ljudje,
tako, kot so malo kje.
Med njimi moja babica živi
in z njo še mnogo prijaznih ljudi.
Razgled je na Uršljo goro dan,
ko se zvečeri in se naokrog ozrem,
vidim zvezdice na nebu tem.*

Nuša Gradišnik, 5. a

Pri pouku slovenščine smo se pogovarjali o Strojni, o lepotah Strojne, o našem bukovniku Blažu Mavrelu. Ker tudi sama živim na Strojni, vem, da imajo nekateri učenci tu sorodnike. Povprašala sem jih, kaj vedo o njih, kaj jim je všeč na Strojni in zakaj radi hodijo tja. Pri tem so nastali naslednji zapisi učencev.

Jožica Štavdekar, razredničarka 5. b

Slika 61: Kmetija Janež (foto: Matej Čebul, 9. a).

Največja znamenitost Strojne je Janeževa kmetija, ki je kulturno zaščitena. Ne smejo je na veliko prenavljati ali podreti. Strojna ima tudi številne druge znamenitosti, kot so: cerkev, gostilna, (zaprta) podružnična šola.

Splošne znamenitosti Strojne so strma pobočja, dolge mrzle zime, ki so na vrhu zelo vetrovne, ter kratka vroča poletja. Temperatura se zelo razlikuje iz dneva v dan in tudi med spodnjo in zgornjo Strojno.

Napisal in fotografiral: Žiga Šapek, 5. b

Moja teta, stric, sestrična in bratranci živijo na kmetiji Rebernik. Pišejo se Volker. Večkrat grem k njim na obisk. Zelo rad grem tja, saj so tam živali, narava, prijazni ljudje, lepe sprehajalne poti ... Rad prespim pri njih in jim pomagam pri opravilih, kot so krmljenje živali, varovanje mlajših bratrancev, nabiranje sadja, pobiranje pridelkov ... Z otroki se radi igramo, najraje skrivalnice, namizni nogomet, radi gremo na sprehod, opazujemo živali, poslušamo ptice ter igramo razne družabne igre. Na Strojni je zelo lepo in zabavno.

Slika 62: Razgled na Strojni.

Slika 63: Strojanski otroci (Aljaž Krivograd, 5. b).

*Na vasi prelepi je pesnik živel,
pisal je pesmi vesele,
kjer rime so lepe imele.
Gojil je pesmi za lepši nasmeh,
dajal jim imena za dober izgled.
Naš pesnik doma s Strojne je bil,
tam se s pesmimi svojimi je rodil.*

Luna Čiunik, 5. b

Življenje nekoč pri Požegovih na Strojni

Moj dedek, Jožef Pšeničnik – Požegov Pepi, se je rodil 12. januarja 1944 na Strojni pri Požegovih kot sedmi otrok mami Ivanki (roj. 1908, dekliški priimek Mak) in očetu Mihaelu (roj. 1907). Rodil se je doma, kot je bilo takrat običajno. Mama Ivanka je bila Utkova hčerka. Poročila se je kar s sosedovim Miho.

Požegova kmetija je najvišje ležeča na Strojni, na okrog 1000 m nadmorske višine. V tistih časih je bila tudi največja.

Pepi je imel štiri sestre in štiri brate. To so: Zofka (1929), Anča (1930), Ivan (1933), Peter (1936), Marija (1938), Blaž (1942), Jožef (1944), Rudolf (1947), Urša (1948). Pri njih je živela takrat tudi babica Marija, ki so jo klicali *muma*. Ker je bilo vedno veliko dela, so včasih imeli tudi kakšnega hlapca.

V glavnem so se ukvarjali z gozdom, živinorejo in s poljedelstvom. Imeli so goveda (približno 10 krav, dva para volov za delo na polju in za prevoze, 60–70 ovac, prašiče in kure). Sejali in sadili so pšenico, rž, ječmen, totr (navadni riček), raps, lan, krompir, peso .... Poljščine so pridelovali za krmo živali, prehrano ljudi in menjavo za druge dobrine. Delo je potekalo v glavnem ročno.

V pomladnem času so pripravljali njive, sejali in sadili. Poleti so kosili in želi – žetev je trajala po cel mesec. Žito so spravili na skedenj, da so ga potem v jesenskih in zimskih mesecih mlatili. Jeseni so pobirali ostale poljščine in sadeže. V zimskem času je bilo zunaj manj dela, zato so pa imeli razna druga opravila, za katera poleti ni bilo časa. Moški so npr. popravljali orodje, ženske so predle in pletle. Ovčjo volno so tudi menjavali. Enkrat letno je prišel na Strojno krojač, ki je v zameno za tisto, ki jo je odnesel, vsem izdelal nova oblačila. Vsak je imel eno nedeljsko oblačilo za mašo in oblačilo za vsak dan. Fantje so nekje do 4. leta nosili »janke« (krila). To pa zato, da so lahko sami opravljali svoje potrebe. Šele, ko so bili dovolj stari, so dobili prve hlače.

Vsak otrok je imel svoje stalne zadolžitve. Pepi je vsako jutro pred odhodom v šolo pasel ovce. Nemalokrat se je zgodilo, da je v šolo prišel prepozno. Če je bilo veliko dela, je moral ostati doma.

Slika 64: Pri Požgovih.

Pri Požgovih so imeli veliko hišo. Zgrajena je bila v spodnjem delu iz kamna, zgoraj je bila lesena. Okrog hiše je bil »gank«. Pod hišo v kamnitem delu so bili svinjaki. Vhod v bajto je bil na sredini, kjer si vstopil na hodnik. Levo je bila kuhinja. V enem kotu je bila peč in štedilnik na drva. V drugem kotu je bila velika miza in klopi, kjer se je družina zbirala pri skupnih obedih in pri raznih opravilih. Otroci so tam zvečer delali nalogo. Svetili so si s petrolejko in svečami, saj so elektriko na Strojni dobili šele leta 1958.

V kuhinji so imeli kolovrate, na katerih so ženske v zimskih večerih predle volno. Mlajši so se učili od starejših. Ker ima Pepi tri starejše sestre, se je od njih naučil kuhati, šivati in pletti. Še danes npr. zna »zaštrikat'« nogavice.

Na desni strani hiše je bila ogromna spalnica, kjer je družina spala. Otroci so spali po dva v eni postelji. V poletnih mesecih so otroci raje spali kar zunaj na »gømnju« na senu.

Poleti so nabirali gozdne sadeže in različna zelišča, ki so jih sušili in uporabljali kot domača zdravila, saj je bil zdravnik daleč, obisk pa zelo drag. Pripravljali so drva, da so si pozimi kurili. Tudi v šoli so bili otroci zadolženi za kurjenje peči.

V manjši hiški nasproti glavne bajte je stanovala *muma*. Ko je bil Pepi dovolj star, je nekaj časa prebival pri njej, da ji je stregel. Bilo ji je potrebno kuriti, prinašati hrano in spati poleg nje, če bi ponoči kar koli potrebovala. *Muma* se je vedno hudovala, ko je Pepi odšel v šolo. Zнала je povedati, da je ona samo tri leta hodila v šolo, a kljub temu zna »pisat pa brat pa še rojtvat« (računat).

Čeprav so otroci morali že od malih nog delati, so se znali zabavati. Izdelovali so si igrače, pozimi so se sankali in smučali. Na Strojni so bile zime dolge, mrzle, z veliko snega. Poleti so se podili po gozdu in travnikih, nabirali rože, si izmišljali igre in imeli svoje ljubljence. Pepi je imel zajce.

Pri Požegovih so tudi radi kaj zaigrali. Ata Miha je bil »muzikant« in je takrat na veselnicah in porokah na Strojni ter v sosednjih vaseh igral na trobento in harmoniko. Igranje trobente se je kot mlad fant učil pri Regačniku pod Uršljo goro. Harmoniko je kasneje dal Pepiju, ki je bil edini od sinov, ki se je naučil nanjo igrati. Še danes jo ima in nam rad zaigra kakšno domačo. S trobento ni bil tako uspešen. Se je pa ljubezen do tega inštrumenta podedovala, saj oba z najstarejšim bratom Miho igrava trobento.

Slika 65: Domače viže še danes povezujejo različne generacije (iz arhiva Mateja Petka, 5. b).

Na Strojni so sankške tekme že skoraj običaj, saj se od leta 1976 odvijajo skoraj vsako leto. To je za vse pravo doživetje. Tekmujemo otroci in odrasli v različnih kategorijah (moški in ženske posebej, od 12. in celo do 80. leta starosti). Nabere se nas za okrog 70 tekmovalcev, gledalcev pa je kar dvakrat toliko. Pripravimo 2 progi (za mlajše in starejše). Tekmovalci na daljši progi lahko dosežejo hitrost tudi 60 km. Da bi bilo čim manj poškodb, na drevesa pritrdimo blazine. Na koncu tekme dobi vsak tekmovalec malico (kuhano klobaso), prvi trije prejmejo pokale in medalje, zadnji, najpočasnejši tekmovalec pa dobi praktično nagrado – suho klobaso. Najboljša tekmovalca pri fantih in dekletih dobita še simbolično darilo. Ko se dan izteče v noč, starejši tekmovalci proslavijo s kakšnim vrčkom piva ali mošta, nato pa se odpravijo domov. Sankške tekme Strojance družijo, saj je takih trenutkov v današnjem času vse premalo.

Slika 66: Sankanje (iz družinskega arhiva Vida Ranca, 7. b).

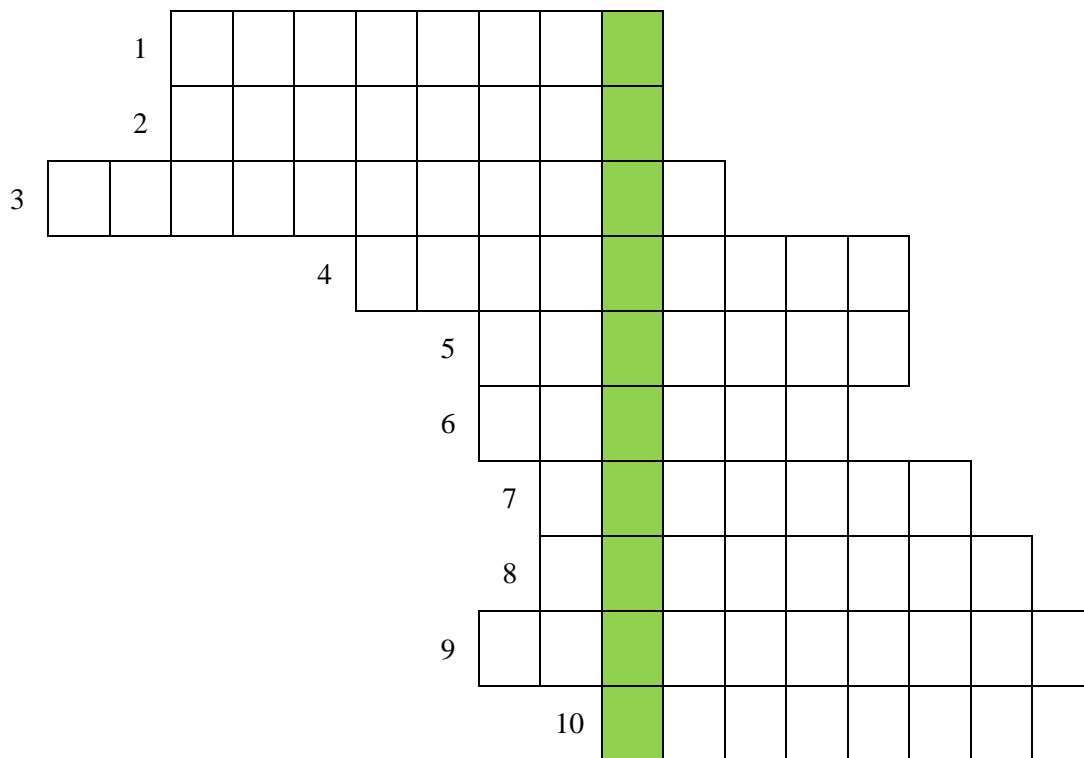
Slika 67: Sankaške tekme.

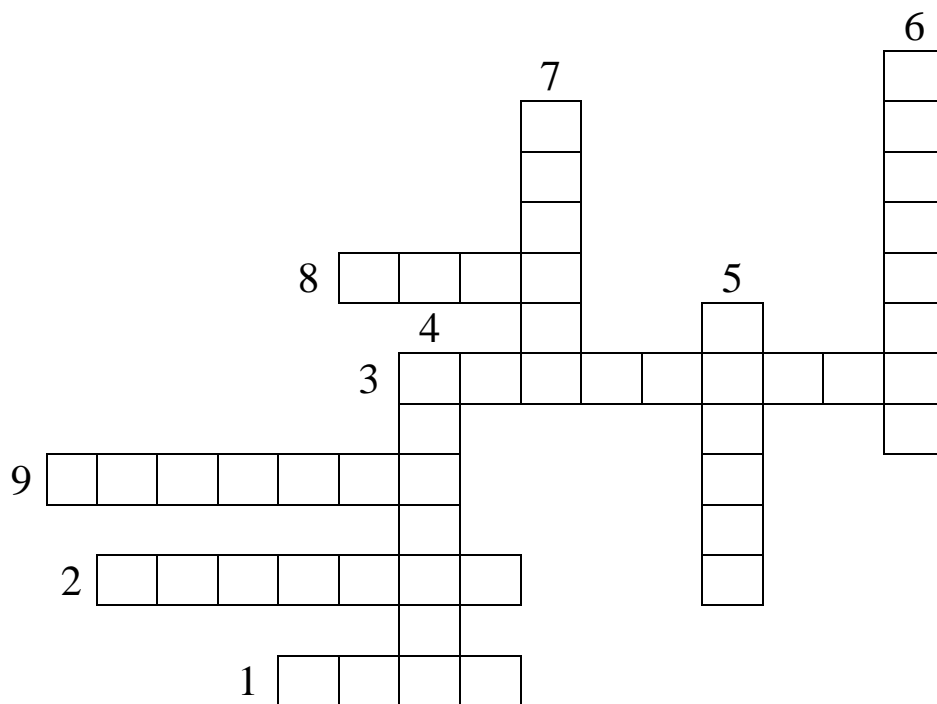
RAZVEDRILO

Za razvedrilne strani, ki se vsebinsko vežejo na koroškega bukovnika Blaža Mavrela in njegovo Strojno ter Strojance, so poskrbeli učenci 7. b-razreda. Preizkusite se, kaj ste se ob listanju in branju naših zbranih besedil naučili.

- 1 Koroški ___ Prevalje je o Blažu Mavrelu posnel tri dokumentarne filme.
- 2 Mavrel je tudi ___ Prešernove nemške pesmi.
- 3 Ob lojenkah in ___ je prebiral lepo slovensko besedo mnogih pisateljev.
- 4 Veliko njegove pesniške zapuščine hrani Koroška osrednja ___ dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem.
- 5 Bil je bajtar, ___ in krajevni Krjavelj.
- 6 Njegova bibliografija obsega ___ zapisov.
- 7 V vojni je bil ___ ranjen.
- 8 Blaž Mavrel se je rodil v ___ pri Suhi.
- 9 Pisal je pesmi v svoj zvezek in jih večkrat popravljaj in ___.
- 10 Dve leti je hodil v dvojezično šolo na ___.

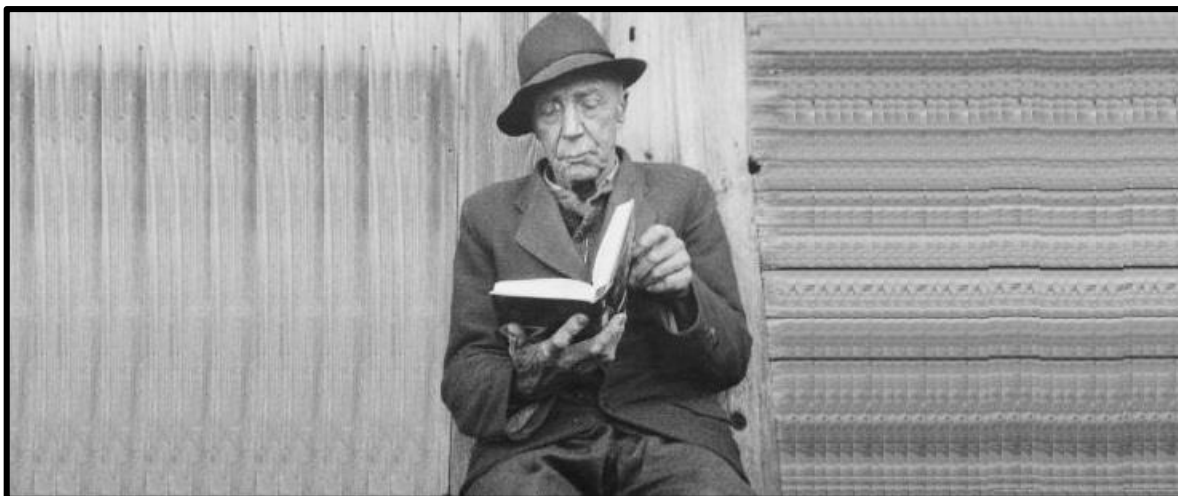

Anže Mesner, 7. b

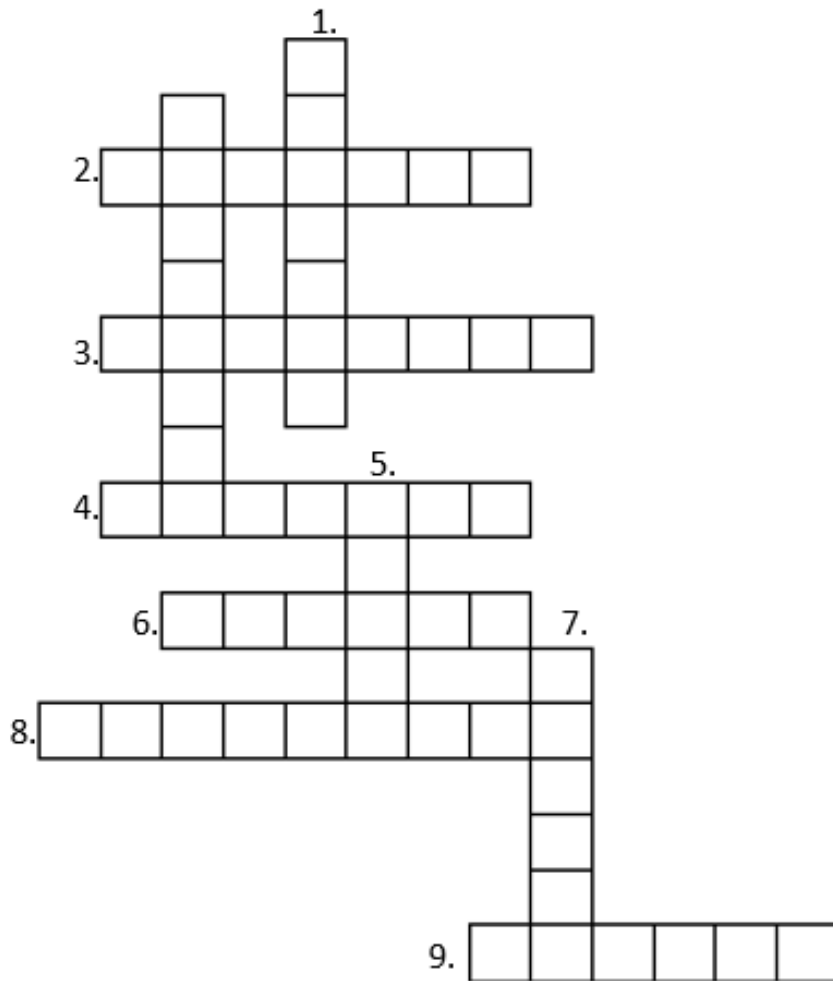

- 1 Ime bukovnika Mavrela – ____.
- 2 Hiša, v kateri živi kmet.
- 3 Prebivalci Strojne.
- 4 Blaž Mavrel je umrl na ____.
- 5 Priimek strojanskega bukovnika ____.
- 6 Blaž Mavrel je bil koroški ____.
- 7 Človek, ki živi v bajti, je ____.
- 8 Človek, ki se ukvarja s poljedelstvom in živinorejo, je ____.
- 9 Človek, ki živi v samoti, je ____.

Zala Potočnik, 7. b

Slika 68: Blaž Mavrel (splet).

- 1 Ime meseca, v katerem se je rodil Blaž Mavrel.
- 2 Kam so se preselili?
- 3 Kako je bilo ime njegovi sestri?
- 4 Kje je živel?
- 5 Ime meseca, ko je Mavrel umrl.
- 6 Po poklicu je bil ____.
- 7 Kakšne pesmi je prevajal?
- 8 Iz katerih knjig se je učil?
- 9 Oseba, s katero je živel.

Zala Pöck in Monika Kristavčnik, 7. b

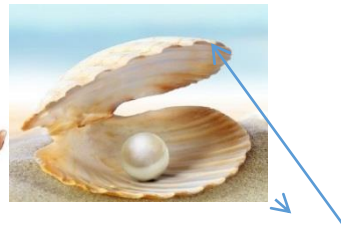
Reši rebuse.

1 2 3 4
4
N = R
-----

1 2 3 4
K = Š
-----

1 2 3 4 5 6 7
-----

1 2 3
-----

1 2 3 4 5 6 7 8
M = K
-----

1 2 3 4 5
A = N
-----

1 2 3 4
G = K

Tijana Spasojević in Urša Večko, 7. b

Odgovori na vprašanja.

- Kje se je rodil Blaž Mavrel? _____
 Koliko bratov in sester je imel? _____
 Katerega leta se je družina povečala? _____
 Kaj je bil Blaž Mavrel? _____
 Katera so njegova dela? _____

Obkroži da, če je pravilno, in ne, če je napačno.

Med vojno je bil Blaž Mavrel trikrat ranjen.	Da.	Ne.
Skoraj nič se ni naučil iz knjig.	Da.	Ne.
Hodil je v študijsko knjižnico.	Da.	Ne.
Brati se je naučil v večerni šoli.	Da.	Ne.
Pokopan je v Ljubljani.	Da.	Ne.
Gozd šumi v meni je njegovo zadnje delo.	Da.	Ne.

Jurij Pakar, 7. b

Reši rebusa in gesla vpiši v spodnje besedilo.

1 2 3 4 5 6 U = O

1 2 3 4 5 6 7 A = N

1 2 3 4 5 6

_____

1 2 3 4 I = E B = L

_____ / _____

_____ (vpiši prvo geslo) je bil koroški fotograf, bukovnik, pesnik in pisatelj. Rodil se je 2. 2. 1896 v Gradišču pri Suhi na Koroškem. Zapisoval je tudi ljudske šege in navade, kasneje pa je pisal prigodne, slavnice, razpoloženske, ljubezenske, hudomušne in domoljubne pesmi in jih objavljali še v *Mladiki*, *Novi mladiki*, *Viharniku*, *Pavlihi* in v koledarjih. Umrl je 18. junija 1972 na _____ (vpiši drugo geslo).

Leoni Jošt in Ema Kotnik, 7. b

Popravi napake.

V študentski knjižnici na Ravnah je prebiral dela Ivana Cankarja in pisal je poezije. Pisal jih je v knjige in jih večkrat popravljali in prepisoval. Njegovi rokopisi niso raztreseni.

Jurij Pakar, 7. b

Reši osmerosmerko. V njej se skriva več besed, vezanih na Blaža Mavrela (*bukovnik, pesnik, Strojna, fotograf, Krjavelj, Blaž, kitica, samotar, verz, šola, pouk, bajta*). Morda še kaj?

V	R	I	P	R	T	F	A	S	Ž	Z	H	G	H	B
D	Z	L	Š	A	I	G	F	D	P	I	L	D	E	S
C	Z	R	T	I	N	S	B	Š	I	R	S	I	K	F
C	U	H	N	G	J	A	Ž	Č	O	E	U	R	R	V
V	K	O	A	N	J	O	R	T	S	L	J	P	P	Č
H	E	G	S	T	G	R	Š	K	U	A	A	O	K	Ž
L	I	R	A	L	K	U	O	P	V	F	A	Ž	A	K
A	Z	J	Z	P	S	Z	I	E	J	A	J	L	B	I
S	G	D	Z	E	H	H	L	A	E	R	B	F	H	T
A	O	S	T	S	O	J	M	R	K	G	S	G	D	I
T	Z	Š	D	N	B	E	Ž	S	E	O	A	H	C	C
R	D	Ž	Č	I	G	O	Š	A	V	T	T	K	S	A
J	N	E	I	K	B	P	B	U	K	O	V	N	I	K
L	I	O	P	S	J	I	M	Z	D	F	S	S	I	N
C	H	S	A	M	O	T	A	R	I	R	T	I	D	K

Leoni Jošt in Ema Kotnik, 7. b

Zbrala in uredila

Vanja Benko

Izdala

OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem

Besedilo o šolstvu na Strojni

Marjeta Petrovič

Spomine zapisale učiteljice in učitelj

Marija Mirnik, Ivanka Vukolić, Veronika Kotnik, Jožica Štavdekar,
Jelka Šinko, Andreja Keber, Ožbalt Zmagaj

Besedila

(bivši in sedanji) učenci in učenke naše šole

Jezikovni pregled

Vanja Benko

Fotografije prispevali

Bor Čepin, Mojca Hancman, Matej Čebul, Blaž Jelen, Žiga Šapek, Aljaž Krivograd, vzete so
iz arhiva učiteljice Marije Mirnik in posameznih družin naših učencev

Risbe

Nika Budimir in Sara Budimir in Neja Kert

Oblikovanje

Helena Ošlovnik, prof.

Naklada

100 izvodov

Ravne na Koroškem, maj 2017

Kukavica

Vigred se vrnila je,
zapela kukavica,
vedno bo in bila je
glasilka ljubljena.
Zapela v našo je radost,
budila starost in mladost.
Kuku, kuku,
tako je kukala.

Ptička moja kukaj; kaj,
vsak dan veselji me,
zelen hrib in dol je tvoj,
pomladni raj za te.
In kukav'ca je kukala,
iz drevesa me pozdravljala.
Kuku, kuku,
tako je kukala.